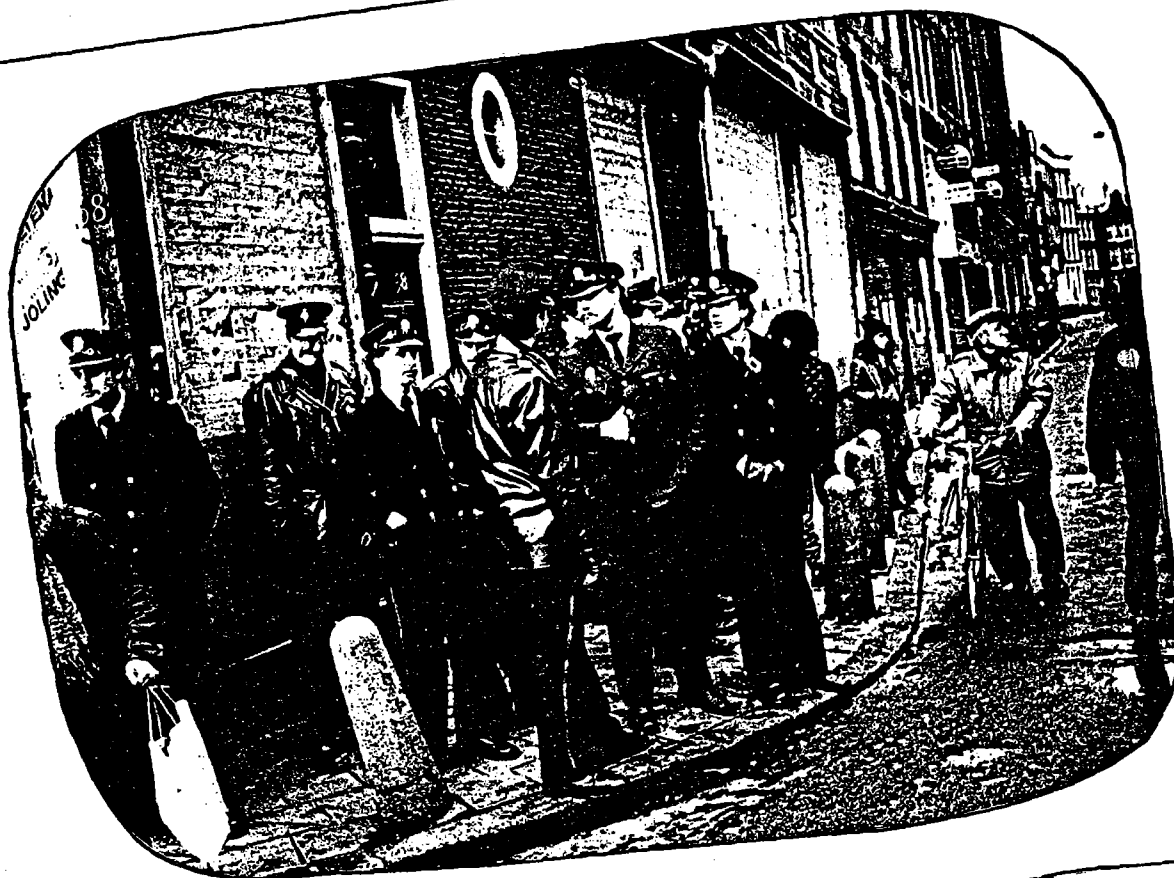
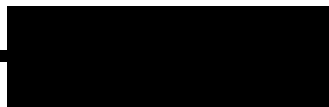

JAARVERSLAG 1984

"Samenscholingsverbod op de Zeedijk...."

INHOUD

5	VOORAF inleiding op het jaarverslag	
7	OVERZICHT de klachten geteld	1
9	TOELICHTING op de klachten	1
14	DE KLACHTENPROCEDURE theorie en praktijk	2
19	REORGANISATIE voornemens & verlangens	3
28	SSST! STILLUH over aanhoudingseenheden	4
33	AMSTERDAM HEEFT 'T drugs-toestanden	5
51	BURGERWACHTEN law & order	6
55	RACISME & DISKRIMINATIE prinsenhofkonferentie	7

VOORAF

inleiding op het jaarverslag

Het Jaarverslag van het Klachtenburo Politie-optreden is geen vrolijk verhaal. Elk jaar weer kost het de nodige moeite om de mappen klachten van het afgelopen jaar weer helemaal door te nemen, alles nog eens te lezen en in te delen in verschillende kategoriën.

Maar als het begin er eenmaal is, dan is meteen de noodzaak duidelijk om méér te doen, toelichtingen te schrijven, niet alleen op de klachten zelf, maar ook op ontwikkelingen bij de politie die o.i. van direkte invloed zijn op klachten die bij ons terecht komen.

Zo begint dit Jaarverslag -na het klachtenoverzicht- met een verhaal over de reorganisatie die gaande is bij de amsterdamse politie. Het oprichten van wijkteams, de goede voornemens die men heeft en wat daar volgens ons van terecht komt.

Veel mensen kennen het Klachtenburo van publikaties n.a.v. grote ontruiming en ordeverstoringen. Ook in 1984 was er weer het nodige loos in de stad: de 'vreedzame' ontruiming van Wyers in februari en de volstrekt nutteloze ontruiming van Singel 114 in oktober. Opvallend daarbij was het optreden van aanhoudingseenheden, beter bekend als 'stillen'. Aan hun in de loop van de jaren steeds meer zelfstandig en grof optreden is een hoofdstuk gewijd.

Maar dat is zeker niet het enige waar wij ons mee bezig houden.

Duidelijk merkbaar in het aantal klachten dat bij ons binnenkwam, was het veranderende beleid van burgemeester en politie op de Zeedijk tegen verslaafden en handelaren. Een groot gedeelte van dit Jaarverslag gaat over de gevolgen van dit beleid, dat er meer op gericht is stukken van de stad schoon te krijgen, dan op het vinden van oplossingen voor het drugsprobleem.

Twee onderwerpen die in meerdere en mindere mate te maken hebben met het drugsbeleid, worden in de twee laatste hoofdstukken behandeld.

We hebben het dan over de burgerwachten, die in het begin van 1984 de kop op staken, als reactie op te 'toenemende' kleine kriminaliteit.

In de discussie die hierop volgde in de media en in de kroeg, was een vrij ongenueanceerde roep op meer politie, meer cellen en meer straf te beluisteren. Wij plaatsen hierbij enige kritiese kanttekeningen.

Soms is een andere huidskleur of taal voor agenten aanleiding zich zonder verdere reden behoorlijk onbeschoft te gedragen. Op de Prinsenhofkonferentie kwamen hiervan een fiks aantal voorbeelden naar voren. Naar aanleiding daarvan schreef de gemeente een nota waarin ze probeert de hand in eigen boezem te steken. De voorstellen die er voor vermindering van diskriminerend en racisties gedrag bij de politie in deze note worden gedaan, gaan volgens ons niet echt ver. In dit Jaarverslag nogmaals onze kritiek.

Wanneer je de inhoud van ons Jaarverslag bekijkt, dan valt op dat er niets in staat over de manier waarop de politie zich gedraagt t.o.v. vrouwen. Hierover komen bij het Klachtenburo relatief weinig klachten binnen, terwijl ons via andere kanalen wél verhalen bereiken. In de komende tijd willen we meer kontakt zoeken met organisaties die zich met hulp aan vrouwen bezig houden, om ervaringen uit te wisselen over de houding van de politie.

Al met al zijn er nog onderwerpen en klachten te over waar we ons mee bezig (kunnen) houden. Geluiden die opgaan als zou het Klachtenburo met de inwerking treding van de nieuwe klachtenprocedure overbodig worden, willen we hier dan ook ontkrachten. Zolang het onderzoek naar klachten bij de politie een interne procedure blijft, kan dat onderzoek nóóit onpartijdig zijn. Bovendien blijft er behoefte bestaan aan begeleiding van mensen bij het indienen van een klacht. Dat ons (voort)bestaan noodzakelijk is, daarvan getuigt dit Jaarverslag.

Het Klachtenburo Politie-optreden.

6

N.B.

Dit Jaarverslag is een produkt van de gezamenlijke medewerkersters van het Klachtenburo. Het feit dat het door verschillende mensen is gemaakt, drukt zich uit in de verschillende schrijfstijlen en de -soms storende- verschillen in spelling. Het is niet anders, toch onze excuses hiervoor.

het PKB.

OVERZICHT de klachten geteld

Totaal aantal klachten: 188

Klachten waarvan de essentiële papieren ontbreken: 9

Totaal in het overzicht opgenomen klachten: 179

AARD VAN DE KLACHT.

Weigeren op te treden: 25

Binnentreden: 17

Belediging: 7

Racistisch optreden: 20

Andere vormen van diskriminatie: 3

Lichamelijk geweld: 58

Geweld met politiehond: 4

Toebrengen van materiele schade: 9

Inbreuk op privacy: 9

Behandeling tijdens verblijf op het bureau: 35

Onvoldoende verzorging op het bureau: 21

Klacht niet kunnen indienen: 2

machtsmisbruik: 9

Geweld met vuurwapens: 6

Handboeiengebruik: 18

Geen aangifte kunnen doen: 8

Aanhouding: 59

Fouillering: 11

Inbeslagneming: 11

Verkeerscontrole: 6

Onfatsoenlijke bejegening: 6

Openbare orde optreden: 20

Overige: 9

AMBTENAREN.

Uniformdienst: 54
Recherche: 21.
Wijkagent: 3
Mobiele Eenheid: 18
Verkeerspolitie: 6
G.V.B.: 14
Agenten op het bureau: 20
Rijkspolitie: 3
Aanhoudingseenheid: 2
Vreemdelingenpolitie: 1
Overige: 17

BURO.

Hoofdbureau: 10
Warmoesstraat: 27
IJtunnel: 12
Lijnbaansgracht: 28
Waddenweg: 4
Meer en Vaart: 11
Van Leyenberglaan: 12
Bijlmermeer: 9
Overtoom: 2
Buiten Amsterdam: 16
Overige: 44

KLAGER/KLAAGSTER.

man: 122
vrouw: 46
kind: 7
kleurling: 27
buitenlander: 4
instantie: 1

8

PLAATS VAN HANDELING.

Op straat: 80
In huis: 19
In lokaal: 6

In openbaar vervoer: 4
Op politiebureau: 65
Overige: 16

TOELICHTING

op de klachten

Er kwamen in 1984 188 klachten bij ons binnen. In 1983 waren dat er 152. Het aantal klachten is dus sterk toegenomen.

Van deze 188 klachten ontbraken bij negen de essentiële papieren. Dit komt omdat klagers wel langskomen maar geen klachtbrief meer schrijven. Na een maal hun woede te hebben geuit komen ze niet meer terug. De politie krijgt zo helaas niets te horen over hun slechte gedrag.

Van alle klachten die in 1984 zijn ingediend bij Burgemeester, politie of hoofdofficier van justitie zijn er slechts 15 afgehandeld in hetzelfde jaar als waarin zij zijn ingediend. De termijn die voor de afhandeling van een klacht staat, is zes weken na de ontvangst van de klacht. Van deze 15 afgehandelde klachten zijn er twee gegrond verklaard en 13 ongegrond.

DE RUBRIEK 'AARD VAN DE KLACHT'.

Veel klachten bestaan uit meerdere onderdelen en zijn dan ook terug te vinden in meerdere rubrieken. De klachten die onder het kopje 'onfatsoenlijke behandeling' vallen, zijn klachten die alleen handelen over onbeschoft gedrag van de politie. Alle klachten die naast onbeschoft gedrag ook nog over andere dingen gaan zijn onder een ander kopje gebracht. Er is dus meer onbeschoft gedrag dan uit de statistieken blijkt. Opvallend is dat er in 1984 veel klachten waren over binnentreden door de politie. Onder binnentreden wordt verstaan het binnengaan van een woning of lokaal door politiemensen al of niet met toestemming van de betrokken bewoner of eigenaar. Binnentreden wordt meestal gedaan om personen te arresteren, huiszoeking te verrichten of om voorwerpen in beslag te nemen. Meestal worden er huiszoekingen verricht om overtreddingen in het kader van de Opiumwet op te sporen en de gevonden verdovende middelen worden dan in beslag genomen.

Het binnentreden tegen de wil van de bewoner of eigenaar moet gepaard gaan met een aantal wettelijke waarborgen, zoals het tonen van een last of de aanwezigheid van een kantonrechter, commissaris van politie of burgemeester.

In een aantal gevallen waren de wettelijke waarborgen onvoldoende of zelfs helemaal niet aanwezig, terwijl de bewoner geen toestemming had gegeven of bezwaren tegen het binnentreden had getoond. De politie staat echter in je huis voordat je er erg in hebt.

Het meest werd geklaagd over binnentreden op een verkeerd adres. Zoals in klacht 1521: De politie krijgt een tip dat in een bepaalde woning verdovende middelen aanwezig zouden zijn. Via het openbreken van de balkondeur aan de voorkant ging men naar binnen terwijl de bewoners niet thuis waren. Er werd niets gevonden. De bewoners troffen een puinhoop aan.

De mensen die dit overkwam wilden het liefst zo snel mogelijk verhuizen omdat zij in de buurt werden behandeld als een stel gevaarlijke criminelen. In de afhandeling van de klacht wordt gemeld 'dat zij vermoedelijk het slachtoffer zijn geworden van een abusievelijk genoteerde huisnotering.'

Een tip over het aanwezig zijn van verdovende middelen blijkt dus niet altijd geverifieerd te worden voordat men erop afgaat. Dit heeft kwalijke gevolgen die heel wat ernstiger zijn dan de politie lijkt te vermoeden. Mensen schrikken zich dood als er ineens politie in de kamer zt, er wordt onnodige schade aangebracht en de burens slaan aan het roddelen.

Klacht 1568 is ook een voorbeeld van binnentreden op een verkeerd adres: 'Op 29 juni werd er door de lokale unit in ons huis een inval gedaan. De voordeur werd ingetrapt en ook op eenhoog werd de deur volledig vernield. De huurder van eenhoog werd met een pistool bedreigd en gefouilleerd. De huurder van tweehoog die op het lawaai afkwam zag enkele mannen de trap opstormen, waarvan twee een revolver op zijn hoofd richtten. Het huis werd van boven tot onder onderzocht. Er werd niets gevonden. Later bleek dat ze in het pand daarnaast moesten zijn.

Het binnentreden gaat ook regelmatig gepaard met het maken van discriminerende of agressieve opmerkingen. Zoals bijvoorbeeld in klacht 1542:

'Zij scholden mij uit voor vieze Turk en dat wij alle moeilijkheden hier veroorzaken.'

En klacht 1535:

'Ze maakten opmerkingen in de trant van 'hou je kop anders slaan we je in elkaar.'

Ook komt het regelmatig voor dat men met een overmacht aan mensen

niet direkt verstaan, hij werd daarop hardhandig neergelegd, geschopt in zijn buik, bij zijn hoofdharen gepakt en op de betonnen vloer van de garage gesmakt. Hij bloedde uit neus en oren. A en B werden zonder enig commentaar ingesloten op buro IJtunnel. Zij kregen geen medische verzorging.

Een ander voorbeeld van gebruik van geweld op het politieburo biedt klacht 1493. Deze klacht bestaat uit een opsomming van gewelddadige toestanden en rascistische opmerkingen van politiezijde. Hoe de officier van justitie over het gebruikte geweld denkt mag uit het volgende citaat blijken:

'Uit het onderzoek blijkt verder dat u uitsluitend vanuit de kelder van het politieburo van Leyenberglaan ruggelings twee trappen op bent gesleept.'

Enkele andere voorbeelden van lichamelijk geweld door de politie:

Klacht 1520:

Iemand die bij een gebroken winkelruit staat te kijken wordt zonder pardon in de boeien geslagen. Zijn broer die zich afvraagt waar de ander zolang blijft neemt een kijkje en informeert wat er aan de hand is, wordt daarop geslagen en geschopt.

Klacht 1530:

Een zwarte vrouw die geen kaartje in de tram had, moest zich als enige legitimeren, terwijl andere zwartrijders op hun woord worden geloofd. Toen zij daar wat over zei, maar toch een kaart toonde met haar persoonsgegevens, werd de politie opgeroepen. Zij werd hardhandig en zonder reden uit de tram gehaald en in de handboeien geslagen. Daarna werd zij met veel geweld in de politieauto geduwd.

Tijdens het gesprek dat naar aanleiding van deze klacht op buro Van Leyenberglaan werd gevoerd, deelde de desbetreffende politiefunktionaris ons mee dat het toch normaal was dat buitenlanders anders worden behandeld dan Nederlanders, want wij worden in het buitenland toch ook anders behandeld dan de mensen van dat land. Ongevraagd voegde de funktionaris nog toe dat hij zo'n mooie vrouw nooit zou hebben geslagen.

CONCLUSIE.

11

Uit al deze voorbeelden en uit de andere klachten kan men concluderen dat als de politie vermoedt dat de klager een strafbaar feit heeft begaan dit voldoende reden is de klager te behandelen als een rechtenloze burger, waarmee men kan doen wat men wil. De klager wordt gezien als een gevaar dat

binnenstormt. Het lijkt erop dat de politie ervan uitgaat van het idee 'hoe groter de overrompeling, hoe groter het effect'. Dit blijkt uit het feit dat de reden van de komst vaak niet wordt meegedeeld, dat ze binnen staan voordat de bewoner zijn toestemming al of niet heeft kunnen geven of zelfs maar van bezwaren heeft kunnen laten blijken. Op zoek naar verdovende middelen bij een gewoon gezin komen er zeven (klacht 1559) of acht (klacht 1558) politiemensen in burger binnenstormen. Als er dan niet meteen gezegd wordt waarvoor ze komen, is de schok die zo'n optreden toch al veroorzaakt des te groter. Dat bleek ook uit klacht 1549:

'Op maandag een uur 's nachts kwam een meute van plusminus 30 man mijn café binnenstormen, later bleek het de politie te zijn. De schade die bij dit optreden werd aangericht was enorm.

DE RUBRIEK 'BEHANDELING TIJDENS HET VERBLIJF OP HET BURO'.

Onder deze categorie zijn klachten gebracht die variëren van het niet mogen voeren van een telefoongesprek, intimidatie, lichamelijk geweld tot het weigeren van medische hulp. Een afschuwelijk voorbeeld van dat laatste is klacht 1517:

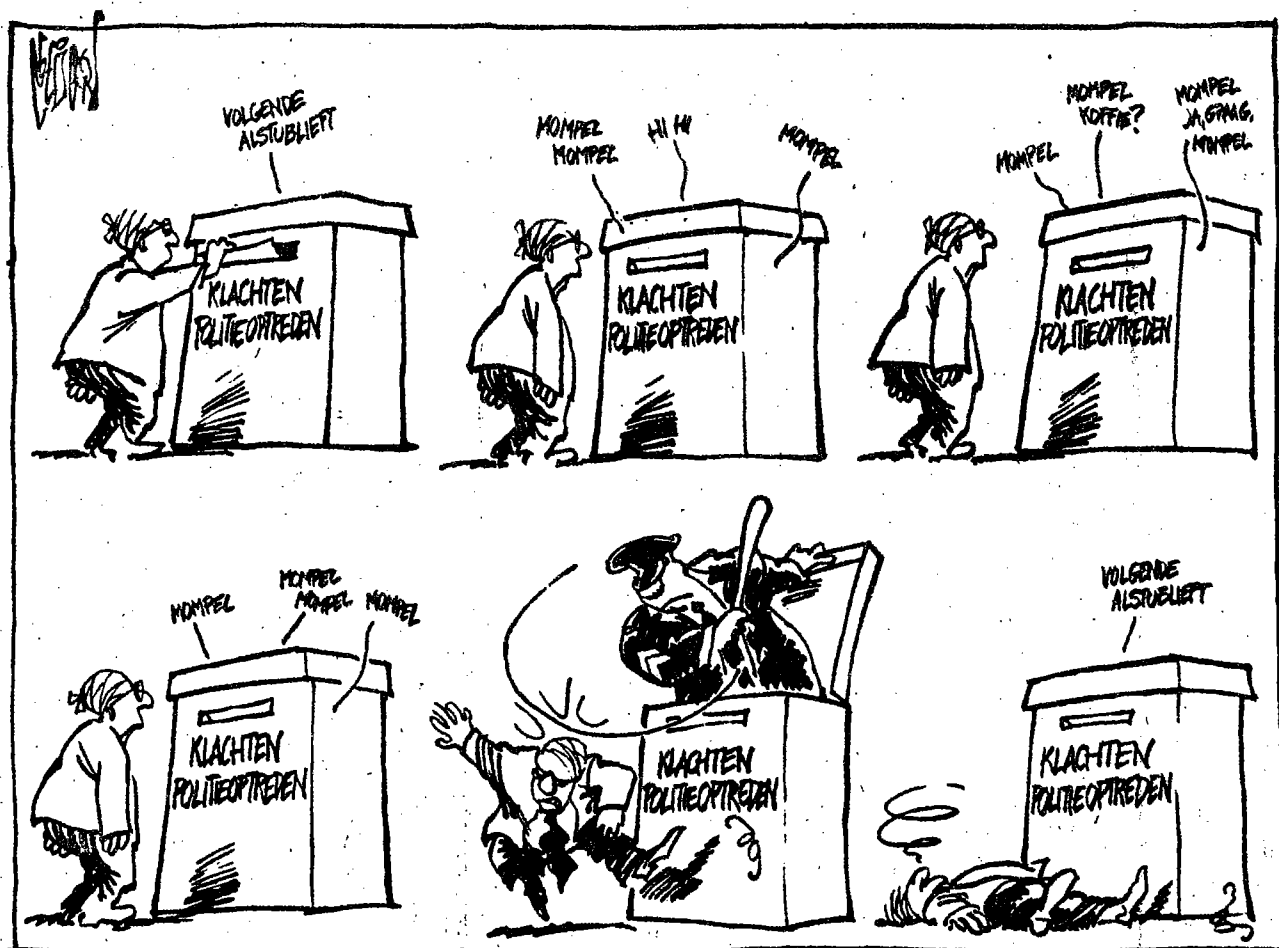
Een vrouw die drie maand zwanger is wordt opgepakt en moet vier dagen in een cel op het hoofdburo doorbrengen. De rechercheurs die haar hadden aangehouden waren op de hoogte van haar zwangerschap, dit hadden ze geconstateerd bij haar aanhouding en bovendien waren er grappen gemaakt over de aanwezigheid van een baby-uitzet.

De vrouw heeft gedurende haar verblijf op het buro meerdere malen om een arts verzocht, aan dit verzoek werd niet voldaan. Zelfs niet toen zij smeekte om een arts met het argument dat zij een miskraam zou krijgen werd er geen arts gestuurd. Zij heeft de nacht en de daarop volgende ochtend urenlang op het toilet doorgebracht en was genoodzaakt haar papieren laken in stukken te scheuren om zo het bloeden op te vangen toen zij inderdaad een miskraam had gekregen.

Ook zijn er vaak klachten over een gewelddadige aanhouding waarbij de arrestant letsel oploopt, vervolgens in een cel wordt gestopt en verstoken blijft van medische verzorging. Een voorbeeld is klacht 1522:

'A vroeg waarom hij moest gaan liggen en werd daarop onverwijld zo hardhandig op zijn hoofd geduwd dat hij grote schaafwonden aan zijn gezicht opliep. Het bevel te gaan liggen werd door B

bestreden moet worden. Dat de verdachte ook rechten heeft (het hele wetboek van strafvordering staat ermee vol) wordt vaak gemakshalve over het hoofd gezien.

Tekening Jos Collignon

DE KLACHTENPROCEDURE

theorie en praktijk

2

De klachtenprocedure is een schriftelijke instructie, die in januari 1980 is ingesteld door Hoofdcommissaris Valken.

In januari 1986 zal deze instructie vervangen worden door een regeling van burgemeester van Thijn. (hierover meer aan het eind van dit stuk)

De huidige procedure is alleen van toepassing op klachten over politieoptreden dat geen misdrijven betreft. De klachten, die wel een misdrijf bevatten worden opgenomen in het zogenaamde tripartite overleg. Hierin zitten burgemeester, hoofdcommissaris en officier van justitie en in dit overleg wordt beslist of een klacht door de politie zelf of door de rijksrecherche zal worden onderzocht. In de meeste gevallen ons bekend worden ook deze klachten door de politie zelf onderzocht.

Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat de officier voor zijn beslissing afhankelijk is van de informatie van de politie. Na het interne onderzoek wordt mishandeling vaak beschreven als gepast geweld, aangezien de arrestant verzet pleegde bij zijn arrestatie.

DE KLACHTENPROCEDURE OP PAPIER.

Klachten over politieoptreden kunnen op verschillende manieren worden ingediend:

- Mondeling aan elk politiebureau
- Schriftelijk bij de hoofdcommissaris
- Schriftelijk bij de burgemeester
- Schriftelijk via een klachtenbureau of advocaat

Agenten zijn wettelijk verplicht een klacht op te nemen.

Welke manier je ook kiest de klachten komen altijd op dezelfde plek terecht, namelijk bij de politie zelf.

De klachten komen altijd eerst bij het klachtensecretariaat terecht, waar deze onder verantwoordelijkheid van de klachten coördinator terecht komen en in behandeling worden genomen.

De klager ontvangt dan een bericht van ontvangst. Hierna wordt

de klacht doorgestuurd naar de chef van het dienstonderdeel tot welke de agent behoort. (b.v. een klacht over een rechercheur komt bij het dienstonderdeel recherche terecht)

De klacht wordt ook onderzocht door een personeelslid van dat betreffende dienstonderdeel, waar de aangeklaagde agent werkzaam is. De onderzoekende ambtenaar legt het proces-verbaal en de klacht naast elkaar en nodigt in de meeste gevallen de klager uit voor een gesprek over de klacht. Daarna worden de betrokken agenten gehoord. De agenten mogen eerst de klacht en de eventuele aanvullende verklaring van de klager inzien

De onderzoekende ambtenaar maakt n.a.v. alle verklaringen rapport op. Met een advies van de chef van het bureau en het hoofd van het dienstonderdeel wordt de klacht teruggestuurd naar het klachtensecretariaat. De klachtencoördinator licht de klager in, brengt een eindadvies uit aan de hoofdcommissaris en licht de beklagde agenten in. Dit alles dient binnen zes weken te geschieden en bij vertraging dient de klager zo mogelijk te worden ingelicht.

Het klachtensecretariaat dient twee maal per jaar een overzicht van de ingediende en afgehandelde klachten uit te brengen. Hierdoor zou aandacht kunnen worden besteed aan de oorzaken van de klachten en voorkoming van die klachten in de toekomst.

KRITIEK OP DE HUIDIGE PROCEDURE.

De voornaamste kritiek van het klachtenbureau op de huidige procedure is dat het onderzoek naar de klacht door de politie zelf wordt gedaan en nog wel door een directe collega van de aangeklaagde agenten, hetgeen de objectiviteit van het onderzoek niet zal bevorderen. Uit dit voornaamste kritiekpunt komen een heleboel andere kritiekpunten voort.

De moeilijkheden beginnen al bij het indienen van de klacht. Mensen, die net een vervelende ervaring met de politie hebben gehad zullen niet zo gemakkelijk bij diezelfde politie een klacht indienen.

In principe kan bij elk bureau een klacht worden ingediend. Op elk bureau zijn hier speciale klacht-registratie formulieren voor aanwezig. Uit onze ervaring blijkt echter dat maar al te vaak te

wordt geprobeerd mensen van het indienen van een klacht af te houden. Door te zeggen dan dat helemaal niet kan, door begrip te vragen voor de politie of door mensen domweg af te bekken of te intimideren.

"Toen alles achter de rug was ben ik naar bureau Waddenweg gegaan om een klacht in te dienen. De agent zei mij dat dat daar niet kon." (klacht 1468)

In dit geval maakt de politie misbruikt van de onwetendheid van de burger.

"Toen ik de volgende dag naar buro Lijnbaansgracht ging om een klacht in te dienen zei de agent dat ik niet zo bijdehand moest doen." (klacht 1358)

De registratie-formulieren voor de klacht zijn heel klein ongeveer acht regels van deze bladzijde. Meestal wordt de klacht door de politie opgeschreven en wordt alleen aandacht besteed aan de strikt formele kant van de klacht.

Het gebeurt vaak dat mensen, die een klacht willen indienen een proces-verbaal krijgen voor wederspanning bij arrestatie, waardoor de geweldpleging van de agenten gerechtvaardigd is.

Klager diende een klacht in over geweldpleging bij arrestatie. Het antwoord van de officier hierop luidde (9 mnd later)

" Samengevat komen uw verklaringen hierop neer dat u geen aanleiding heeft gegeven voor geweldgebruik door de politie Volgens de lezing van de politie echter hebt u zich door trappen en slaan verzet tegen uw aanhouding. Teneinde uw verzet te breken is door de politie is door de politie geweld tegen u gebruikt. Voor de goede orde bericht ik u dat u ter zijner tijd ter zake van wederspanning wordt gedagvaard voor de Amsterdamse politierechter."

(Klager is inmiddels in beroep gegaan bij de nationale Ombudsman).

Voor sommige groepen van klagers is de drempel om een klacht in te dienen extra groot i.v.m. hun kwetsbare positie, zoals b.v. illegale buitenlanders en krakers.

De positie van de klager in de huidige procedure is ondergeschikt aan die van de aangeklaagde agenten.

Ten eerste omdat de agenten wel inzicht hebben in het verhaal van de klager en hun verhaal dus kunnen aanpassen. De klager heeft echter geen inzicht in het verhaal van de agenten.

Ten tweede omdat het verhaal van de agenten onder ambtsede staan en dus twee keer zo zwaar wegen als dat van de klager.

De bewijslast is voor de klager ook veel moeilijker. De agenten zijn altijd met z'n tweeën, de klager vaak alleen.

Bij voorbeeld als er geklaagd wordt over discriminerende opmerkingen door politieagenten luidt de afhandeling in 99 % van de gevallen: "Van discriminatie van politiezijde is uit het onderzoek niets gebleken." De agenten ontkennen, dus is het niet gebeurd.

Na een aantal weken wordt de klager uitgenodigd voor een gesprek op het politiebureau. Tijdens dit gesprek wordt de klager voor het eerts geconfronteerd met het verhaal van de agenten.

In veel gevallen is de onderzoekende ambtenaar een directe chef van de aangeklaagde agenten en al bij voorbaat overtuigd van hun gelijk. De klager krijgt dan te horen: "U denkt toch niet dat mijn agenten liegen."

Of een dergelijk gesprek goed verloopt is in de huidige procedure ook afhankelijk van de persoon van de onderzoekende ambtenaar.

Na dit gesprek kan het nog maanden duren voor de klager een afhandeling binnen krijgt. De termijn voor de afhandeling is formeel zes weken. In de praktijk komt hier nooit iets van terecht. De gemiddelde duur is ongeveer 5 à 6 maanden met uitschieters naar anderhalf jaar, hetgeen voor niemand prettig is.

Het antwoord dat klager uiteindelijk krijgt opgestuurd is meestal zeer oppervlakkig en wordt er nauwelijks aandacht besteed aan vragen van de klager over de klacht. Dit is mede te wijten aan het feit dat het antwoord niet aan motiveringseisen hoeft te voldoen.

De klachtenbehandeling is ondividueel gericht. Het is niet moge-

lijk te klagen over een bepaald beleid, waar de klacht eventueel uit voortkomt. Zodat de politie geen lering trekt uit de klachten maar de schuld schuift op de individuele agent.

HET VOORSTEL VAN BURGEMEESTER VAN THIJN.

Op zes maart 1985 deed burgemeester van Thijn voor de derde keer een voorstel voor een herziene klachtenprocedure, nadat twee eerdere voorstellen op veel tegenstand waren gestuit in de gemeentekommissie voor politiezaken.

Helaas verandert het voorstel van de burgemeester heel weinig aan de huidige procedure. Het onderzoek van de klachten blijft in handen van de politie zelf

Alle klachten worden wel ingediend bij een speciale onafhankelijke (hoe onafhankelijk weet nog niemand) kommissie voor politie klachten, maar deze kommissie heeft geen zelfstandige onderzoeksbevoegdheid. Pas na toestemming van de burgemeester mag zij eventueel een onderzoek instellen.

In artikel 9 van het voorstel staat :

" De Kommissie kan in bijzondere gevallen, na ontvangst van de stukken (afhandeling van het politieonderzoek), na toestemming van de burgemeester zelfstandig een nader onderzoek instellen."

In de algemene toelichting op het voorstel schrijft van Thijn over dit artikel: " Bij dit laatste denk ik aan ernstige klachten, waarbij de getuigen elkaar tegenspreken of anderszins de feiten niet helemaal helder zijn en het aanzien van de politie in ernstige mate in het geding is.

Het feit dat de kommissie toestemming van de burgemeester nodig heeft om een onderzoek in te stellen schaadt de onafhankelijkheid van de kommissie. De burgemeester is immers als hoofd van de politie te nauw betrokken bij dit apparaat.

Het voorstel van Van Thijn handhaaft de ongelijkwaardige positie van de klager t.a.v. die van de agent/e. Ook in dit voorstel is geen sprake van hoor en wederhoor, dat wil zeggen dat beide partijen inzage hebben in elkaars stukken.

De kommissie zou behalve individuele sankties ook structurele beleidsmaatregelen moeten kunnen voorstellen.

REORGANISATIE

voornemens & verlangens

3

Binnen het Amsterdamse politiekorps is een grootscheeps reorganisatieproces van start gegaan. De huidige ideeën over hoe de organisatie er uit moet zien, zijn een reactie op een tendens, die eind zestiger jaren is ingezet. Een tendens, dat de politie min of meer vervreemd is geraakt van de burgers.

KEERPUNT 66.

De gezagskrisis van de jaren zestig, met als hoogtepunt het zgn. 'keerpunt 66' heeft het denken over de organisatie van de politie zeer sterk beïnvloed.

Het rapport 'Politie in verandering' (van de Projektgroep Organisatiestructuren, 1977) geeft daarvan een uitvoerige analyse.

De politieorganisatie in de zestiger jaren is globaal te schetsen als een star, zeer hiërarchisch opgebouwd apparaat, waarin centralisatie voorop staat: alles moet vanuit één punt, van bovenaf, worden geregeld.

Bovendien was het politieapparaat destijds een staatje binnen de staat: metmaatschappelijke ontwikkelingen werd niet of nauwelijks rekening gehouden. Het ging uitsluitend om 'law and order'.

Een dergelijk ingericht apparaat kon absoluut niet inspelen op de golf van veranderingsgezindheid van de jaren zestig; in plaats daarvan volgde een uiterst gewelddadige reactie van de overheid. Het gezag moest ten koste van alles gehandhaafd worden, en de politie kreeg die taak toebedeeld.

Op een dergelijke nieuwe en grootschalige vorm van verzet was de politie echter absoluut niet voorbereid.

De politie trok daar lering uit en er werd gezocht naar een manier om in de toekomst beter het hoofd te kunnen bieden aan dergelijk verzet.

In de jaren zeventig ontstond er een streven naar meer efficiency binnen de organisatie. De oplossing werd gezocht in meer mensen en middelen, en men ging in toenemende mate gebruik maken van allerlei tech-

nische verworvenheden. De politie werd zo een moderne, efficiënte organisatie, die haar taak op een zakelijke en technisch geavanceerde manier uitvoerde.

POLITIE IN VERANDERING.

Het al genoemde rapport 'Politie in verandering' uit 1977 geeft ernstige kritiek op deze ontwikkeling. Immers, het gevolg was een vergroting van de afstand tussen de politie en de burgers; de politie was niet meer aanspreekbaar voor de mensen op straat.

Bovendien begon eind jaren zeventig het geld op te raken; er kon niet meer geïnvesteerd worden in verdere uitbreiding van het politie-apparaat.

De ontstane kloof tussen politie en burgers bleek (vooral ook) uit doelmatigheidsoogpunt zeer ongunstig, want de effectiviteit van het politieoptreden werd er ernstig door vermindert.

Immers, voor de uitvoering van haar taak heeft de politie de medewerking van de bevolking nodig; haar optreden moet geaccepteerd worden. Zolang kleine groepjes in de maatschappij dat optreden niet aanvaardden, is er voor de politie weinig aan de hand, maar als grote delen van de bevolking niet tevreden zijn met de manier, waarop de politie haar taak uitvoert, dan moet daar wel op ingespeeld worden.

INTEGRATIE.

Om de kloof tussen politie en burgers te verkleinen, pleit het rapport 'Politie in verandering' voor het zogenaamde 'integratie-model'.

Kernwoorden in het integratiemodel zijn desentralisatie (d.w.z. de diverse distrikten moeten zelfstandiger worden en dus minder gebonden aan de centrale politietop), generale taakstelling (elke politie-ambtenaar moet in principe zoveel mogelijk politietaken vervullen), vermindering van het aantal hiërarchische nivo's om de communicatie binnen de organisatie beter te doen verlopen en wijkgericht werken d.m.v. wijkteams.

Volgens de opstellers van het rapport kan de politie haar taak alleen goed vervullen als ze is geïntegreerd in de maatschappij, ze zelf een goed geïntegreerde organisatie vormt en er sprake is van taakintegratie, d.w.z. dat de verschillende politietaken niet teveel versnipperd worden over diverse specialistische afdelingen, maar dat elke politieman/

vrouw zoveel mogelijk van die taken zélf moet kunnen uitvoeren.

Het rapport hecht veel waarde aan de aanvaarding van het politieoptreden door de burgers. Er zou bij de burgers sprake moeten zijn van instemming met de doelen waarvoor en de middelen waarmee het overheidsgezag wordt uitgeoefend.

Door op maatschappelijke problemen te antwoorden met uitbreiding van het politieapparaat kan wel maatschappelijke onrust de kop in worden gedrukt, maar aan de oorzaken wordt dan niets gedaan.

'Politie in verandering' pleit voor een politie die dicht bij de mensen staat, het uitgangspunt is 'kennen en gekend worden'.

De politie moet goed op de hoogte zijn van de problemen en de situatie in de wijk en de politieambtenaren in die wijk moeten goed bekend zijn bij de buurtbewoners en gemakkelijk te benaderen te zijn.

In het rapport staat het vergroten van de effectiviteit van het politieoptreden voorop. De schrijvers gaan ervan uit, dat als er een nauwe band bestaat tussen de politie in een bepaalde buurt en de bewoners, en de politie de achtergronden van de problemen in de buurt kent, er in geval van conflicten minder snel naar 'zware middelen' gegrepen hoeft te worden. Immers, door de goede verstandhouding tussen politie en burgers zullen er andere oplossingen mogelijk zijn.

Tegen de visie zijn o.i. de nodige bezwaren aan te voeren, maar daar komen we later op terug.

DE REORGANISATIE VAN DE AMSTERDAMSE POLITIE.

De basis van het Amsterdamse plan wordt gevormd door het model geschetst in het rapport 'Politie in verandering'.

Na dit rapport verscheen er in 1983 het rapport 'Zo verandert de Amsterdamse politie', waarin 135 konkrete aanbevelingen werden gedaan over wenselijke veranderingen binnen het korps.

Vervolgens verschenen de 'Contourennota'-waarin een aantal modellen worden geschetst voor de (re-)organisatie van de A'damse politie- en het 'Stappenplan', waarin aangegeven wordt hoe het veranderingsproces inhoud kan worden gegeven.

Amsterdam heeft uit de verschillende modellen, die de 'Contourennota' beschrijft de 'minimale variant' gekozen (de benaming is afkomstig van de opstellers van de nota) om de reorganisatie op te baseren.

DOEL REORGANISATIE.

De reorganisatie heeft tot doel de vervreemding terug te dringen, het contact met de bevolking te herstellen en beter in te spelen op de behoeften van de bevolking.

Verder moet de reorganisatie leiden tot een effectiever politieoptreden (bedoeld wordt: meer probleemgericht werken, in plaats van symptoombestrijding) en een betere beleidsvoering.

Deze doelen wil men bereiken door de volgende veranderingen in te voeren:

1. Decentralisatie:

De distrikten worden zelfstandiger en krijgen meer dan nu de bevoegdheid om een eigen beleid te voeren. De afhankelijkheid van de centrale leiding wordt dus kleiner.

2. Generale taakstelling:

Elke politieambtenaar moet in principe zoveel mogelijk politietaken zélf uit gaan voeren. Dat brengt voor een groot deel van de korpsleden een uitbreiding van het takenpakket met zich mee; werk, dat nu door specialisten gedaan wordt (bijv. recherche-werk) zal tot op zekere hoogte door de 'gewone agenten' uitgevoerd gaan worden.

Bovendien heeft dit tot gevolg, dat veel agenten, die een burofunctie gekreëerd hadden, nu weer de straat op moeten.

3. Betere interne kommunikatie:

De hiërarchische lijn zal er wat simpeler uit gaan zien.

Onderaan is er een basis, de zgn. 'eerste-lijns politiezorg'; daarboven zijn er acht distriktschefs (kommissarissen) met eigen ondersteunende en gespecialiseerde diensten; bovenaan staat de kopsleiding, met een centrale dienst.

De distrikten moeten min of meer zelfstandig worden; de distriktschef zal zijn eigen beleid gaan bepalen, in overleg met de centrale leiding, zodat ieder distrikt gemakkelijker op haar eigen problemen in kan springen.

Naast de nu bestaande zeven distrikten zal er een achtste distrikt bij komen in Amsterdam-west (Staatsliedenbuurt en omgeving), om het distrikt Warmoesstraat te ontlasten.

4. Wijkgericht werken:

Elk distrikt wordt opgedeeld in wijken, waarbij in iedere wijk plm.

40 politiemensen zullen werken, verdeeld in wijkteams van 4 à 6 men-

sen. De surveillanten krijgen een meer gevariëerd takenpakket dan nu en de surveillance zal meer te voet gaan gebeuren.

Een agent(e) zal zich meer dan nu het geval is van het begin tot het einde met een zaak gaan bezig houden (dus bijv. niet alleen een aangifte van diefstal opnemen en de zaak dan overdragen aan de recherche, maar zelf de zaak verder behandelen).

Hiermee hoopt men een betere motivatie te kweken en een grotere bevrediging in het werk.

Het klinkt aardig: meer agenten op straat, die beter aanspreekbaar zijn voor de burgers, onveiligheidsgevoel van de burgers dat vermindert wordt en de kleine kriminaliteit die afneemt.

Verder hoopt men, dat de interne kommunikatie verbetert door het verkleinen van de afstand en het verminderen van de hiërarchische nivo's en denkt men het papierwerk te kunnen verminderen door het gebruik van meer voorbgedrukte formulieren.

WEERSTAND BINNEN HET KORPS.

Binnen de politie zelf bestaat nogal wat weerstand tegen bepaalde aspecten van de reorganisatie.

Zo ziet bijv. de recherche haar takenpakket uitgedund en zal een deel van die recheche worden toegevoegd aan de distrikten.

Bij de recherche is men bang voor verlies van specialistische kennis en ook voor vermindering van de kwaliteit van het recherchewerk.

Men heeft het idee, dat 'gewone agenten' het recherchewerk minder goed kunnen uitvoeren door een gebrek aan specialistische kennis.

Het idee dat de agent(e) weer van achter zijn/haar buro vandaan en terug de straat op moet wordt niet door alle korpsleden even enthousiast begroet. Veel agenten hebben weinig zin om hun burofunctie op te geven en weer de straatdienst te gaan draaien.

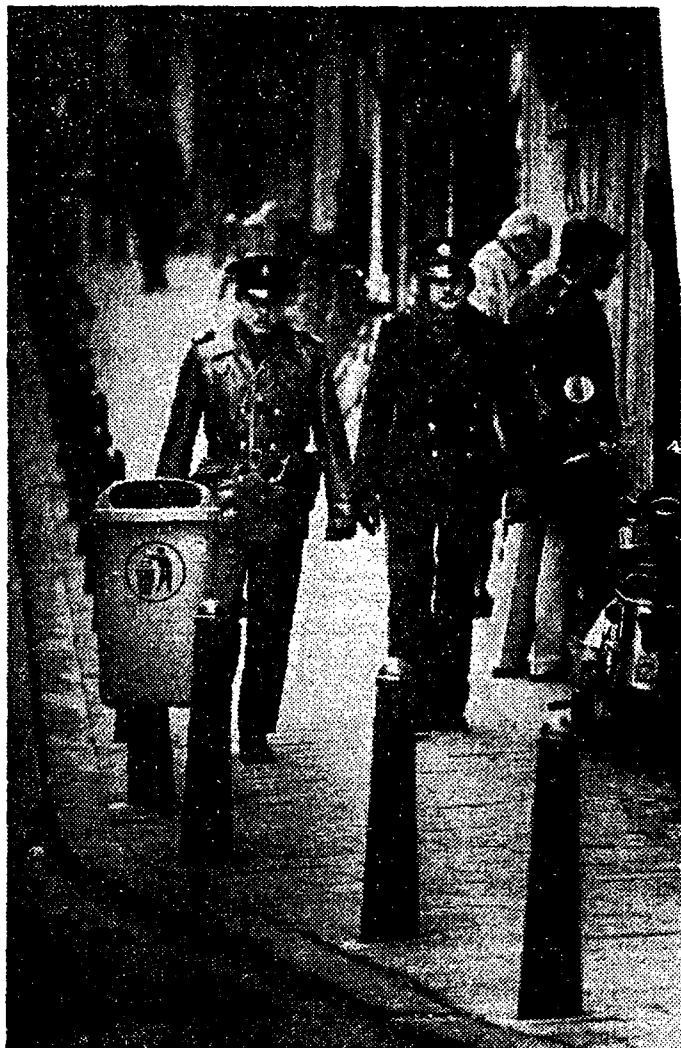
De reorganisatie kan wel eens desastreus zijn voor diegenen binnen het politieapparaat, die het dichtst bij de burger staan, zo menen wijkagenten.

Wijkagenten hebben een binding met de buurt en kunnen ter plaatse beter de vinger aan de pols houden; specifieke behoeftes worden door

hen sneller onderkent en er kan meer voorkomen worden.

De huidige wijkagenten komen in een wijkteam terecht dat zich bezig houdt met de gewone politietaken. Het specifieke werk van de wijkagent gaat verloren en het is de vraag of een wijkteam dat op kan vangen.

De wijkagenten zijn destijds o.a. gekomen om iets te doen aan preventieve misdaadbestrijding, zo dat niet te snel de justitiële weg in geslagen hoeft te worden. Dit resultaat lijkt nu weer teniet te worden gedaan.

Meer lopen en meer fietsen

PAROOLFOTO WUBBO DE JONG

KRITIEK OP DE REORGANISATIEPLANNEN.

Naar de mening van het PKB zijn er de nodige vraagtekens te plaatsen bij de hiervóór besproken reorganisatieplannen:

- De politie maakt zich zorgen over een te grote afstand tussen haarzelf en de bevolking. Daarbij wordt echter vergeten dat die kloof voor een belangrijk deel wordt veroorzaakt door de manier van optreden door de politie zelf.

Zolang klachten van de bevolking over politieoptreden niet werkelijk serieus genomen worden, of althans op een voor de klager / ster vaak zeer onbepredigende wijze worden afgehandeld, zal die kloof blijven bestaan.

Het instellen van een goede, onafhankelijke klachtenprocedure zou een stap in de richting zijn om die kloof te verkleinen en het vertrouwen van de burgers in de politie te herstellen.

- Het hiervóór beschreven integratiemodel, dat de politie dichterbij de mensen moet brengen, heeft als positieve kant, dat men bij de politie meer rekening wil gaan houden met maatschappelijke ontwikkelingen en achtergronden, en niet langer een 'staatje op zichzelf' wil zijn.

Echter, de politie zal slechts in beperkte mate rekening kunnen houden met maatschappelijke achtergronden. Immers, zodra een konflikt een meer politieke achtergrond heeft, kan de politie nóg zoveel begrip tonen, maar zal ze toch optreden met als argument dat 'de rechtsorde nu eenmaal ten koste van alles gehandhaafd moet worden'

- Bovendien zal een sterke integratie, zoals die voorgesteld wordt, automatisch leiden tot een grotere controle van de politie op de bevolking. Bij het idee van wijkteams, die perfect op de hoogte zijn van alles wat er in de wijken omgaat, zijn de nodige vraagtekens te plaatsen. Het grote gevaar is, dat minderheidsgroeperingen, die toch al extra in de gaten worden gehouden, van deze grotere controle het slachtoffer zullen worden.

Het lijkt erop, dat de integratie de politie zelf meer voordelen zal bieden dan de burgers.

In 1984 kwam er een vloedstroom van kritiek, dat er zo weinig werd gedaan aan de kleine criminaliteit. Mede onder invloed van de media nam het onveiligheidsgevoel van de burgers sterk toe.

Het verschijnsel van de burgerwachten speelde op die gevoelens in. Vanuit grote delen van de bevolking ontstond een roep om meer politie. De politie sprong daar op in met haar plannen om meer politiemensen op straat te brengen.

Daarbij moet worden bedacht, dat het onveiligheidsgevoel bij de burgers in sterke mate is opgewekt door alle publiciteit rond de kleine kriminaliteit en de burgerwachten en dat het de vraag is in hoeverre die gevoelens gebaseerd zijn op de werkelijkheid, (hierop wordt elders in dit jaarverslag uitgebreider ingegaan, in het stuk over de burgerwachten.)

~ Het voorstel met betrekking tot de wijkpolitie is ons inziens nogal misleidend. De indruk wordt namelijk gewekt, dat de burgers in de toekomst alleen te maken krijgen met wijkagenten, hetgeen niet het geval is. De wijagent, zoals die nu bestaat, zal verdwijnen en het is nog maar de vraag of in de wijkteams genoeg tijd over blijft voor het werk, dat nu door de wijkagenten gedaan wordt, het sociale-preventieve werk.

KONKLUSIE.

- Eén van de uitgangspunten van de reorganisatieplannen is, dat de kloof tussen politie en burgers verkleind moet worden. Die kloof zal ons inziens niet verdwijnen door meer politieagenten op straat te brengen, die in wijkteams gaan opereren.

Om de kloof daadwerkelijk kleiner te maken, zal de politie het vertrouwen moeten (her-)winnen van de burgers. Daartoe zal het apparaat zich open moeten stellen voor geluiden van buiten af en kritiek serieus moeten nemen.

De kloof is niet alleen veroorzaakt door het onpersoonlijker worden van het politieapparaat, maar veeleer door slechte ervaringen van burgers met de dagelijkse politiepraktijk.

Zolang dat niet onderkend wordt, zal geen enkel reorganisatiemodel het gewenste effect hebben.

- Het idee van iedere buurt of wijk die haar 'eigen agenten' heeft, die altijd aanspreekbaar en bereikbaar zijn, zal veel mensen goed in de oren klinken.

Maar met dit idee worden waarschijnlijk te hoge verwachtingen gewekt; het is nog de grote vraag of en in hoeverre de wijkteams tijd over houden voor een 'sociale taak', zeker gezien de uitbreiding van het takenpakket van de individuele agenten.

- Vooral nog lijkt de huidige reorganisatie vooral gericht te zijn op een vergroting van de effectiviteit van het politieoptreden en op een uitbreiding van de controle van de politie op de wijken.

SSST! STILLUH

over aanhoudingseenheden

4

"Het onstuimige begin van de 80-er jaren op het terrein van de openbare orde lijkt enigzins te zijn geluwd. Kenmerkte bijv. 1982 zich door zeer frequente en langdurige inzet van de mobiele eenheid bij de zg. 'El Salvador-demonstraties' en de bewaking van het Stopera-terrein, alsmede de geruchtmakende ontruiming van de Blaaskop, de Lucky Luik en Paulus Potterstraat; in 1983 waren er vnl. kleinere, onvoorziene verstoringen van de openbare orde die zich voordeden."

Zo begint het onlangs verschenen jaarverslag "openbare ordeverstoringen 1983", en het lijkt erop dat de geschetste ontwikkeling zich in 1984 heeft voortgezet, inderdaad géén nieuwe Vondelstraat of Lucky Luik.

Twee grote ontruiming van Wyers op 14 februari en Singel 114 op 23 oktober. Daartussen nog een rel in de Ferdinand Bolstraat, weliswaar behoorlijk uit de hand gelopen, maar het ME-optreden bleef binnen de perken (vooral omdat het nogal lang duurde voor ze op het strijdterrein verschenen).

De ontruiming van Wyers was voor amsterdamse begrippen een zeer bijzondere. Het gebeuren werd nl. voorafgegaan door een 'vredesmissie', en de feitelijke ontruiming werd uitgevoerd door -voor de oppervlakkige toeschouwer- een ME in 'vredes-tenu'. Een mooie publiciteitsstunt van onze burgervader. Het bleef allemaal leuk zolang de pers haar camera's richtte op deze stunt. Eenmaal verdwenen kreeg de ontruiming een nasleep met een heel ander karakter, in grote lijnen overeenkomstig met het politie-optreden op de "Dag van de Onrust" (op 10 februari, aan de vooravond van de Wyers-ontruiming) en de ontruiming van Singel 114. Bij de ontruiming van het Singel in oktober was de stemming trouwens wel totaal anders dan bij het Wyers-gebeuren. Beide partijen hadden genoeg van de gespannen situatie rondom het pand, de krakersters hadden op allerlei manieren geprobeerd duidelijk te maken dat een nieuwe ontruiming wederom zou leiden tot zinloze leegstand. Het gezag wilde desondanks ontruiming. (Intussen heeft de geschiedenis ons alweer ingehaald: toen er in het half jaar na de ontruiming alleen wettige slooptactiviteiten hadden plaatsgevonden is het pand in april 1985 weer herkraakt).

in 1984 steeds minder sprake van grote confrontaties tussen groepen krakersters en aanverwanten tegenover linies van de ME. De richtlijnen voor aanhoudingseenheden, die juist op dat gezamenlijk optreden zijn gebaseerd lijken dan ook steeds minder in acht genomen te worden. Opvallend is dat de aanhoudingseenheden steeds meer als een zelfstandige eenheid gaan werken. Ook lijkt het erop dat de stillen steeds minder selektief te werk gaan: er worden zoveel mogelijk verdachten opgepakt. Het criterium voor verdachten lijkt aan devaluatie onderhevig. Bovendien worden er steeds meer mensen, die blijkbaar niet op grond van enige verdenking kunnen worden opgepakt, op straat door stillen afgetuigd. Het recht geschiedt ter plekke in de vorm van standrecht. Veel klachten kwamen binnen over mensen die, met name in afgelegen steegjes zonder pers of publiek door aanhoudingseenheden letterlijk afgerost werden en daarna aan hun lot werden overgelaten. Een voorbeeld hiervan haalde de pers: op de 'Dag van de ONrust' werd een groepje stillen betrapt door een ANP-fotograaf in een afgelegen steegje terwijl ze iemand in elkaar slaan.

RICHTLIJNEN.

Laten we eens kijken hoe die richtlijnen waar stillen zich aan dienen te houden eruit zien. We pikken de belangrijkste eruit:

Richtlijn 7: Een aanhoudingseenheid treedt alleen op tegen strafbare feiten die voldoende zwaar zijn. (toelichting: tegen kleine strafbare feiten zoals het omtrekken van een verkeersbord wordt in principe niet opgetreden.)

Richtlijn 12: Een aanhoudingseenheid maakt geen gebruik van een vuurwapen, anders dan ter noodzakelijke verdediging, als bedoeld in Art. 41 Strafrecht. Vuurwapengebruik is uitsluitend defensief. (Toelichting:...door aanhoudingseenheden moet de discipline opgebracht worden liever terug te trekken dan het vuurwapen te trekken, uiteraard met uitzonderingen van gevallen van noodweer Art. 41WvS).

Richtlijn 13: Een aanhoudingseenheid die een arrestant in zijn macht heeft, behandelt deze korrekt.

Richtlijn 21: Indien er sprake is van een rustige situatie, dient een aanhoudingseenheid niet aanwezig te zijn. Dit werkt slechts provocerend op de tegenpartij die vrij snel in de gaten heeft dat er tussen hen politiepersoneel bevindt.

Richtlijn 23: De kommandant van een aanhoudingseenheid dient in de buurt van zijn eenheden te zijn en koördinerend op te treden met de ME-kommandanten cp. de staven aan het Hoofdburo. De kommandant dient zijn eenheden van goede informatie te voorzien.

Voornaamste kenmerk van het optreden bij ontruiming in 1984: het opereren van de zg. aanhoudingseenheden oftewel: stillen.

GESCHIEDENIS.

Aanhoudingseenheden kennen we al langer in Amsterdam. Hun geschiedenis gaat terug tot in de 70-er jaren. In 1977 kwam de Recherche Advies Kommissie (op landelijk nivo) met een voorstel om de toen al bestaande arrestatie-teams -bedoeld voor optreden tegen terroristen- ook te laten optreden in relsituaties, ongeregelde heden en geweldplegingen. Ze zouden dan als extra team bij de Mobiele Eenheid gaan werken. Ondanks dit voorstel komt het er niet direkt van. De discussie wordt weer opgepakt op een kongres in Warnsveld, waar het grootschalig politieoptreden in 1980 wordt geëvalueerd. En dat was nogal wat: 2x Vondelstraat, 3x Vogelstruys, de Prins Hendrikkade en 30 april (dit zijn slechts de grootste optredens). ME-ers hadden er genoeg van dat onder hun ogen ge-lunderd en vernield kon worden, zonder dat ze de daders van die overtreddingen konden aanpakken. De anonimiteit van de daders moest doorbroken worden.

In oktober gaat dan ook de eerste opleiding voor aanhoudingseenheden in Amsterdam van start, waarin de mannen vooral geleerd wordt om als groep op te treden. Ervaring was er al eerder opgedaan in 1980: bij de ontruiming van de Vondelstraat trad ook een soort aanhoudingseenheid op, die zich als een knokploeg gedroeg. Er werden toen echter geen aanhoudingen verricht door hen. Op 30 april waren ze op op het toneel met als resultaat: 40 arrestanten. 'Helaas' moest het overgrote deel van hen heengezonden worden, bij gebrek aan bewijs. En 3 dagen voordat de opleiding voor aanhoudingseenheden officieel van start moet gaan, slaan ze de slag van hun leven: de demonstratie tegen de opening van de metro. Stillen, vermomd als aktievoerders leiden de hele demonstratie naar het Hoofdburo van Politie en daar worden 163 dan aanwezige mensen ingesloten en gearresteerd (inkl. toevallige passanten). Onverkwikkelijke gebeurtenissen op het buro en een netto resultaat van 4 (!) mensen die uiteindelijk vervolgd kunnen worden.

De stillen wordt geleerd dat het doel van de aanhoudingseenheden het observeren en aanhouden is. Daarop zijn ook de richtlijnen gericht waaraan ze zich dienen te houden. De opleiding gaat uit van samenwerking met de ME, opgesteld in duidelijke linies. In de praktijk was er

Richtlijn 31: Over de wijze van geweldsaanwending dient binnen de groep overeenstemming te zijn. Het aanwenden van geweld dient tot het minimum beperkt te blijven.

Richtlijn 32: Het daadwerkelijke optreden tijdens gewelddadige demonstraties dient bij voorkeur te geschieden op plaatsen waar normaliter veel publiek komt.

Wanneer je deze richtlijnen voor stillen leest, dan lijkt het er op dat alle mogelijke excessen, die in de praktijk inderdaad voorkomen, al in de richtlijnen staan, als zaken die juist voorkomen moeten worden. Men blijkt dus al rekening te houden met dingen die altijd fout gaan. Uit de praktijk blijkt echter dat deze richtlijnen geen waarborg zijn om het optreden van aanhoudingseenheden ook daadwerkelijk in de hand te houden. Geen van deze richtlijnen wordt konsekwent.

Steeds meer lijken ze er hun eigen bevelvoering op na te houden. Hun oorspronkelijk doel lijkt volkomen uit het oog verloren. Het maken van arrestaties gebeurt nog wel, maar als we kijken naar de gronden waarop dat gebeurt, dan zien we dat het er niet meer om gaat "de anonimiteit van de daders te doorbreken." Nee, het lijkt erop dat de overheid de publieke opinie wil sussen met een geruststellend idee, dat er weer veel arrestaties gemaakt zijn. Het gaat dus om de kwantiteit, ten koste van zeer principiële beginselen van onze rechtsstaat. (zie onze uitgave Wyers is Wyzer)

In het kader van het uit de hand lopen van de activiteiten van stillen is een uitspraak van hoofdkommissaris Valken zeer opvallend. Na een aantal kritiese vragen van journalisten op de perskonferentie na de 'voorbeeldige' ontruiming van Wyers, over het standrechtelijk optreden van de aanhoudingseenheden, zei Valken dat hij op dat moment niet langer de verantwoording kon nemen voor het optreden. Een dag later wrong politievoorlichting zich uiteraard in allerlei bochten om te verklaren dat hij dat niet gezegd had, en als hij dat gezegd had, dan kon hij dat niet menen. Want je, de goede man heeft die verantwoordelijkheid nu eenmaal. Maar dit voorval bevestigde wel ons vermoeden dat de aanhoudingseenheden steeds meer als een ongecontroleerde en oncontroleerbare bende binnen het korps optreedt. Probleem is echter dat het korps haar leden altijd de hand boven het hoofd houdt. En wat betreft de politieke controle door bijv. de gemeenteraad is het ook niet best gesteld.

Vaak weten zij weinig tot niets over de richtlijnen van aanhoudingseenheden en over het optreden van stillen. Ook zij komen niet aan verde-

re informatie, bijv. over evt. wijzigingen in richtlijnen. Zo heeft politie-voorlichter Wilting op radio STAD gezegd dat er een aanwijzing in de richtlijnen is opgenomen dat aanhoudingseenheden met hun busje op een groep mensen in mag rijden als ze zich daardoor bedreigd voelen. Dat soort richtlijnen willen wij graag eens op papier zien.

Evaluaties van het optreden van aanhoudingseenheden bij de politie vinden binnenskamers plaats, de politieke controle hierop beperkt zich tot het bespreken van een vrij algemeen evaluatie-rapport, maanden na geruchtmakende optredens. Zo'n evaluatie in de commissievergadering voor Politiezaken gaat dezer dagen plaatsvinden (als die jaarverslag uitkomt is het waarschijnlijk net geweest), een jaar na de ontruiming van Singel 114 en meer dan 1½ jaar na Wyers. Wat er toen gebeurd is, is iedereen nu alweer bijna vergeten en dat blijkt ook uit publikaties over het politierapport dat ter tafel komt. Over het algemeen is men tevreden over het optreden van de aanhoudingseenheden, alleen zou er wat meer 'eenheid' in het optreden moeten zijn.

Onze konklusie staat daar lijnrecht tegenover.

In de praktijk komt het er op neer dat het optreden van stillen opzich zelf al een rel veroorzaakt. Een voorbeeld van een klacht n.a.v. de ontruiming van Singel 114 toont aan dat er geen sprake hoeft te zijn van een rel, een reden van verdenking of een strafbaar feit om stillen tot optreden te bewegen. Een meisje, dat 'savonds na afloop van de demonstratie al weer op weg naar huis was, liep op de Nieuwe Zijds Voorburgwal, waar op dat moment niets aan de hand was. Plotseling beginnen er mensen te rennen en als zij ook probeert weg te komen voor deze 'charge' krijgt ze van achteren een klap op haar hoofd. Van het hersenletsel dat ze daarbij opliep heeft ze een half jaar later nog last.

Er is steeds meer sprake van een willekeur in het optreden van stillen. Ze maken dan wel arrestaties, maar vaak worden er mensen aangehouden wie helemaal niets ten laste kan worden gelegd. Of er zijn geen bewijzen en wordt de bewijslast op uiterst aanvechtbare wijze tot stand gebracht. Men probeert het de verdediging moeilijk of onmogelijk te maken door de toepassing van snelrecht op arrestanten van een rel.

Daarnaast zien wij een verontrustende toename van het 'standrecht', het op straat in stille hoekjes aftuigen van mensen wiens hoofd de stillen niet aan staat. Helaas zien veel van deze slachtoffers geen nut meer in klagen. Al deze factoren, het geweld, de intimidatie en het vaak onrechtmatig optreden leidt ons tot de konklusie dat de aanhoudingseenheden zo snel mogelijk ontbonden dienen te worden.

De agenten vluchten weg voor de fotograaf.

BINNENLAND

Burgemeester Van Thijn en wethouder Heerma heffen het glas na het zetten van de handtekeningen onder de overeenkomst om van de Zeedijk weer een veilige winkelstraat te maken.

AMSTERDAM HEEFT 'T drugs-toestanden

5

INLEIDING

In december 1984 verscheen een nota 'Harddrugs' van de gemeente Amsterdam. Rond dezelfde tijd werd de N.V. Economisch Herstel Zeedijk opgericht, die zich ten doel stelde om het aanzien van de Zeedijk te veranderen.

Beide gebeurtenissen, die niet los van elkaar te zien zijn, hadden verregaande konsekventies voor de drugsverslaafden in Amsterdam.

In de loop der jaren heeft de politie in met name het gebied rond de Zeedijk reeds een indrukwekkend arsenaal aan speciale bevoegdheden opgebouwd. Het politie en openbare orde-beleid uit de nota 'Harddrugs' lijkt nu in samenhang met het economisch herstelplan voor goed een einde te maken aan de openlijke aanwezigheid van de drugsscene in de Zeedijkbuurt.

Als er elders in de stad konsentraties van verslaafden opduiken, zal de politie op dezelfde manier optreden; dit heeft men reeds aangekondigd.

De jacht lijkt geopend en het is een onbeantwoorde vraag waar verslaafden nu heen moeten.

Het politie- en openbare orde beleid in de nota uiteen gezet, lijkt op struisvogelpolitiek; zolang het probleem niet zichtbaar is, is men tevreden.

Het drugsprobleem past duidelijk niet in de campagne 'Amsterdam heeft het'. Er is dus voor de harde lijn gekozen, die zich weinig gelegen laat liggen aan de positie van de verslaafden.

In het nu volgende stuk willen we deze ontwikkelingen eens op een rijtje zetten.

Naast de nota 'Harddrugs' en klachtenmateriaal is ook gebruik gemaakt van informatie verkregen uit het archief van en gesprekken met het MDHG (junkiebond) en uit gesprekken met het wijkcentrum D'Oude Stadt, bewoners van de Zeedijk en commissaris Winkel van buro Warmoesstraat.

Eerst zullen in grote lijnen de landelijke regelingen worden behandeld (I), te weten de opiumwet en het beleid betreffende de zgn. 'under-cover agenten'. Vervolgens zullen de specifiek in Amsterdam geldende maatregelen aan de orde komen (II) en de praktijk die daar het gevolg van is (III). Tenslotte komt de hierboven reeds genoemde nota 'Hard-drugs' van de gemeente Amsterdam aan de orde (IV).

I. LANDELIJKE REGELINGEN

DE OPIUMWET.

De opiumwet verbiedt het omgaan met de daarin genoemde drugs, niet het gebruik.

De ratio van deze wet is te vinden in het Europees Verdrag: verslaving vormt een kwaad voor mensen en brengt sociale en economische gevaren voor de mensheid met zich mee. Doeltreffende maatregelen tegen misbruik moeten gekoördineerd worden en een wereldomspannend optreden is derhalve vereist.

Dit verdrag verplicht Nederland maatregelen te nemen. Strikt genomen is Nederland haar verplichtingen niet nagekomen: ze verbiedt gebruik niet, maar haar streven is er ook niet op gericht gebruik te gedogen. Produktie, import, handel en bezit zijn verboden en dus strafbaar. Bezit van en/of handel in grote hoeveelheden hebben hoge prioriteit bij opsporing en vervolging (het betreft hier niet de softdrugs).

Een voorstel voor een nieuwe opiumwet is in april behandeld in de Tweede Kamer. Een voorstel van Korthals-Altes, dat uitbreiding van het vergaande samenspanningsartikel (art. 80 sr.) geeft, stelt niet alleen misdrijven tegen de staat strafbaar maar nu dus ook samenspanning bij drugshandel.

Artikel 80 sr. stelt strafbaar het overeenkomen een bepaald misdrijf te gaan plegen.

Dat wil dus zeggen dat al in een vroeg stadium een voorbereidingshandeling gericht op verkopen of invoeren van verdovende middelen, de politie kan ingrijpen. Politie en justitie hopen dus op deze wijze de mensen achter de schermen van de drugshandel (financiers en organisatoren) in de kraag te kunnen grijpen. Deze verruiming van de wet brengt

een makkelijkere bewijsvoering en een ruimere toepassing van opsporingsbevoegdheden met zich mee.

De grote vraag is weer of men met zo'n wetswijziging wel bereikt wat men wil bereiken (de grote bonzen zullen zich waarschijnlijk ook hierdoor niet laten pakken). Het gevaar van een dergelijke wet is de verschuiving van de grens: eenmaal hiermee begonnen zal dit artikel steeds verder worden doorgevoerd in ons strafrecht.

Dat dit artikel zeer diep ingrijpt, blijkt wel uit het feit dat het tot nog toe slechts strafbaar was bij staatsgevaarlijke misdrijven. Minister van Justitie (in 1980, De Ruiter) deelde in juli 1980 mee dat: "de reikwijdte van de strafbepaling te ruim zal worden, wat een gevaar oplevert voor de rechtszekerheid".

In Nederland gaat men er bovendien vanuit dat er pas van een strafbaar feit sprake is, indien het voornemen van de dader zich door een uitvoering heeft geopenbaard.

Met deze nieuwe wet wordt dus een inbreuk gemaakt op dit beginsel en eveneens wordt de uitspraak van De Ruiter genegeerd.

Ook werkt de wet drempelverlagend met betrekking tot de 'undercover-methode' en dit is zeer naar de wens van de politie; de narkotikabrigade zou graag legaal gebruik maken van 'undercover-agenten', om zo gemakkelijker drugslijnen op te kunnen rollen. Undercover-agenten zullen terwille van de opsporing soms zelf strafbare handelingen moeten verrichten die onder de opiumwet vallen.

Gepleit wordt voor het straffeloos laten van deze handelingen. Op dit moment is het uitlokken om een hoeveelheid drugs te verkopen nog strafbaar, zodat die methode officieel niet gebruikt kan worden. De politie zou dit graag gelegaliseerd zien.

Met de nieuwe opiumwet wordt vervolgens het universaliteitsbeginsel ingevoerd. De wet maakt het mogelijk dat een ieder, (ongeacht nationaliteit) in Nederland vervolgd kan worden, die poogt door de wet opgesomde drugs in te voeren, of de invoer ervan uitlokt, dus ook medeplichtigheid vanuit het buitenland wordt in Nederland strafbaar.

Nederland kan dan uitlevering vragen van deze personen en ze hier be-rechten.

Ook hier schuilt weer het gevaar dat dit beginsel, dat in principe

slechts voor enkele delikten opging, wordt uitgebreid tot een nieuw gebied door invoering van deze wet. De vraag is of deze (negatieve) ontwikkeling voortgang zal vinden.

UNDERCOVER-AGENTEN.

De politie heeft in 1984 hard opgetreden op de Zeedijk en omgeving. In het kader van het economisch herstelplan moest de Zeedijk schoon en daar werd hard aan gewerkt. Allerlei maatregelen om dit doel te bereiken volgden elkaar op (zie verderop) en druggebruik werd steeds minder gedoogd.

Halverwege 1984 werd een 'lokale unit' opgericht. Ze is onderdeel van de narkotikabrigade en heeft als specialiteit de Zeedijk en omgeving. Het was de bedoeling vooral de lokale handel aan te pakken. Een beleid waar het PKB duidelijk de gevolgen van zag; dit jaar kwamen bij het klachtenburo veel klachten binnen over binnentreden op grond van de Opiumwet.

Er werden bovendien veel arrestaties gemaakt met het doel informatie los te krijgen in plaats van op grond van verdenking of overtreding.

De politie heeft een nieuw 'soort' agent geschapen, althans nieuw naar buiten toe, in feite vond pseudokoop al langer plaats.

Agenten hebben zich afgelopen tijd vrijwillig aan kunnen melden om als pseudokoper aan het werk te gaan. Met deze pseudokoop als nieuwe techniek, wil de politie de grote handelaren gaan aanpakken.

Het is de bedoeling dat agenten gaan infiltreren in de drugshandel.

Er wordt in deze opzet overleg met justitie en politie gepleegd voordat men tot actie overgaat. Er zal een begeleidingsteam worden opgericht, die de betreffende agenten zal begeleiden om corruptie te voorkomen en frustraties op te vangen.

Op zich is het goed dat politiemensen intensief begeleid worden bij hun werk, maar het probleem hier is dat uitlokking van een strafbaar feit in het Nederlandse strafrecht nog altijd verboden is. De grens tussen pseudokopers 'nieuwe stijl' en uitlokking is o.i. dan ook erg vaag.

Volgens de politievoorlichting van Amsterdam heeft de nieuwe opzet het voordeel dat er goede controle is op het doen en laten van agenten, zodat deze niet buiten hun boekje kunnen gaan en dat deze controle nu vóóraf is in plaats van achteraf, zoals tot nu toe het geval

was. Verder deelde men ons mee dat de pseudokopers pas over enkele maanden operationeel worden, hoewel wat dit betreft andere berichten tot ons komen; tweemedewerkers van het MDHG vertelden dat hen op de Zeedijk gevraagd was of zij 'bruine' (heroïne) wilden kopen, zij sloegen dit aanbod af en zagen even later dat deze twee mannen optraden bij een opstootje in de Molensteeg, waar zij enkele mensen aanhielden, en in de handboeien sloegen.

Blijkbaar valt er niet aan te ontkomen; zelf een strafbare handeling verrichten om iemand tot een strafbaar feit uit te lokken, of waren deze twee agenten op eigen houtje een eksperiment aan het uitvoeren?

Wij twijfelen aan de effectiviteit van deze vergaande maatregelen. De echte grote handelaren zitten niet op de Zeedijk en zullen met dit soort activiteiten van de Amsterdamse politie niet achterhaald worden.

II. DE ALGEMENE PLAATSELIJKE VERORDENING EN DE BIZONDERE MAATREGELEN

DE APV.

In de afgelopen twee jaar zijn er een aantal maatregelen en verordeningen vastgesteld door de gemeenteraad en B en W.

Op 1 maart 1983 trad de herziene algemene plaatselijke verordening (APV) in werking.

Deze APV werd vastgesteld door de gemeenteraad en berust op de bevoegdheid van de raad, verordeningen vast te stellen in het belang van de openbare orde, zedelijkheid en gezondheid. Deze bevoegdheid is geregeld in art 168 gemeentewet.

De APV geldt voor een ieder die zich in Amsterdam bevindt en heeft dus een algemeen bindende werking.

Omdat de APV in de openbare vergadering van de gemeenteraad wordt vastgesteld kunnen alle vertegenwoordigende partijen in zo'n vergadering hun kritiek uitten en eventuele amendementen (wijzigingen) indienen; ^mensen van buiten de politiek kunnen spreektijd aanvragen. Er is dus een 'demokratische' controle op het gebeuren in de raadsvergaderingen mogelijk.

DE MAATREGELEN/VERBODEN.

Een heel ander verhaal geeft de totstandkoming van de, in de loop van

1983/1984 afgekondigde maatregelen, die betrekking hebben op de Zeedijk en het omliggende gebied, te weten:- Zeedijkverbod

- messenverbod
- samenscholingsverbod

Deze verboden zijn het gevolg van het feit dat het beleid welke deels haar grondslag vindt in de APV en deels in de gemeentewet, een onvolgende instrument was om de orde te handhaven.

Voor we op de APV ingaan, behandelen we eerst de verboden en twee artikelen uit de gemeentewet.

Artikel 219 en 168 gemeentewet.

Zowel het Zeedijk- als het samenscholingsverbod berusten op art. 219 gem.wet. Dit artikel geeft de burgemeester het recht om buiten alles en iedereen om, verordeningen of maatregelen vast te stellen in geval van akute noodsituatie. Het wordt dan ook noodrecht genoemd. We weten echter dat de situatie rond de Zeedijk nu niet bepaald van de ene dag op de andere dag ontstaan is!

Bovengenoemde verboden hadden net zo goed door de raad kunnen worden vastgesteld. Op grond van art. 168 gem. wet kan zij ook verordeningen vaststellen in het belang van de openbare orde, die dan op een met waarborgen omklede wijze tot stand komen.

Doordat art. 219 gem. wet grondslag is van de twee verboden, is de gemeenteraad buiten spel gezet. Er is geen ruimte gelaten voor kritiek vooraf; achteraf kan wel, maar dan is het leed reeds geleden. Een dergelijke noodverordening kan bovendien nog verandert worden in een verordening in de zin van 168 gem. wet.

Gekonstateerd wordt dat gebruik van de noodverordening bij de Lucky Luik vele gemoederen in beweging bracht en dit gebruik nu al ingeburgerd lijkt.

Het is een kwalijke zaak dat naar een dergelijk zwaar juridisch middel, dat niet voor niets onder het noodrecht valt, zo vlot gegrepen wordt.

Zeedijkverbod.

38 Als eerste werd het Zeedijkverbod ofwel verwijderingsgebod, afgekondigd door de burgemeester op grond van art. 219 gem. wet en art. 35 en 28 Politiewet (omschrijving taak politie).

Dit verbod kan iemand voor acht uur lang de toegang tot de Zeedijk en

de omliggende straten verbieden.

"Indien op een moment redelijkerwijs kan worden aangenomen dat, door het zich bevinden, het zich heen en weer bewegen of het postvatten op de hieronder vermelde openbare wegen, - een strafbaar feit wordt gepleegd

- voorbijgangers (dreigende)

worden lastiggevalen, kan een ieder, die zich hier bevindt, worden bevolen zich te verwijderen uit dit gebied, in de richting door de politie aangewezen. Tevens kan iemand worden bevolen zich gedurende acht uur niet op te houden in dat gebied".

Messenverbod.

Na het Zeedijkverbod, volgde het messenverbod. Er was al twee maal zo'n verbod afgekondigd op grond van art. 219 gem. wet, maar toen de APV in werking trad, kon het messenverbod gebaseerd worden op art. 37 van die APV. Het tweede lid luidt:

"B en W kunnen in het belang van de openbare orde of veiligheid voorwerpen aanwijzen waarop het bepaalde in het eerste lid, overeenkomstig van toepassing is.

Art. 37 lid 1 zegt dat het verboden is op of aan de openbare weg katalpulten bij zich te hebben, te verkopen of aan te bieden.

Samenscholingsverbod.

Na het messenverbod volgde het samenscholingsverbod.

Dit verbod was evenals het Zeedijkverbod, gebaseerd op art. 219 gem. wet. Het verbiedt een samenschooling van meer dan vier mensen.

Ook van dit verbod is het doel duidelijk: het schoonvegen en -houden van de Zeedijk.

En bij woorden van de 'gemeente' horen daden van de politie.

Dit was duidelijk merkbaar toen een gedoogruimte die in 1983 gestalte kreeg op initiatief van wijkcentrum D'Oude Stadt en met medewerking van buurtbewoners, vlakbij de Zeedijk, gesloten werd.

Deze boot funktioneerde in het begin redelijk als gedoogruimte, maar hier kwam in de loop van de tijd de klad in door een te grote toeloop (mede door het sluiten van een gedoogruimte in de Indische buurt) en dit weer vele dealers trok. Dit was niet de opzet, doch bleek onvermijdelijk.

Het gevolg van de sluiting was, dat de Zeedijk veel drukker werd en de overlast voor buurtbewoners groter. De politie voelde zich genoodzaakt in te grijpen. Dit ingrijpen was onder andere het gevolg van een gesprek van Van Thijn met buurtbewoners waaruit de burgemeester de konklusie trok dat deze situatie onhoudbaar was geworden. Was dit koren op zijn molen in verband met zijn Economisch herstelplan?

ME werd ingezet en bij de surveillance werd het veelvuldig inzetten van honden niet geschuwd, wat tot vele gewonden heeft geleid.

Het schoonvegen van de Zeedijk heeft junks opgejaagd en verspreid over de stad (o.a. de Pijp). De situatie was voor hen onhoudbaar, ze moesten weg met alle gevolgen van dien.

Gevolgen van meer politierepressie.

Een citaat uit het Zeedijkjournaal van het MDHG: "Zes bussen met ME-ers rijden met volle vaart over de Dijk, vier busjes rijden over de Dijk, via dakmobilofoons worden mensen gesommeerd zich te verwijderen". Doordat het politieoptreden meer gericht is op het opjagen van junks die niet langer het aanzicht van Amsterdam mogen bederven, hebben gebruikers geen tijd om te controleren wat ze kopen. Als gevolg hiervan wordt een heleboel troep verkocht, waardoor gebruikers nog zieker worden.

"Ik moest drie kwartier rondhollen voor ik vond wat ik wilde hebben, gisteren ook al genept".

Erg veel mensen komen op het MDHG vertellen dat ze kalk, stophoest, aspirine enz. krijgen. Gebruikers moeten dan weer aan geld komen om een echte shot te kopen, waardoor diefstal en tippelen toeneemt.

Voor we verder gaan met de APV, tot slot nog een citaat uit een klacht: "Ik had net methadon gehaald bij de apotheek, liep daarna over de Gelderse kade, vier agenten kwamen op mij af en fouilleerden mij. Zij vonden hierbij mijn fles methadon en gooide deze direkt stuk op straat. Ik moest gaan en niet zeuren anders zouden ze me wel inrekenen."

De APV.

De APV is een verordening, bestaande uit een verzameling regels, die nergens anders zijn onder te brengen. Er staat o.a. een artikel in, dat betrekking heeft op handel in verdovende middelen en dus, naast het eerder genoemde art. 37, voornamelijk gebruikt wordt voor de Zeedijk en omgeving.

Art. 83: "Onverminderd het bepaalde in de Opiumwet, is het verboden op of aan de openbare weg post te vatten of zich daar heen en weer te be-
geven, indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zulks geschiedt
om verdovende middelen in de zin van de opiumwet of daarop gelijkende
waar te koop aan te bieden".

In dit artikel wordt het voornemen tot een strafbaar feit, het willen
gaan handelen in verdovende middelen al strafbaar gesteld. Niet alleen
de daad, de uitvoering van het voornemen, is dus strafbaar, maar ook
het voornemen zélf daartoe ook al bevindt die poging zich in een voor-
bereidingsfase (niet in een uitvoeringsfase).

In de rechtspraak is deze handeling uitgesloten van strafbaarheid.

De politie moet controleren wanneer iemand volgens de APV als verdachte
kan worden aangemerkt. Dit mag echter niet willekeurig gebeuren. Art. 27
(wetboek van strafrecht) stelt voor het als verdachte aanmerken de eis
dat men voldoet aan de omschrijving: 'dat uit feiten en omstandigheden
een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit voortvloeit'.
Het gaat in art. 83 van de APV echter om de intentie waarmee iemand
zich 'heen en weer beweegt of postvat'.

Bedoelingen van mensen zijn echter niet feitelijk waarneembaar en het is
dan ook niet denkbeeldig dat de politie in haar aanhoudingsbeleid afgaat
op uiterlijke kenmerken. Van een kleine dealer wordt nu eenmaal niet
verwacht dat hij/zij in een drielidig pak loopt.

In de praktijk blijkt dat de politie iemand gemakkelijk fouilleert.
Wordt er niets gevonden dan is de verdenking toch gerechtvaardigd; had
je je maar niet heen en weer moeten bewegen. Op deze wijze wordt het be-
grip verdachte enorm uitgerekt.

Bovendien worden veel gebruikers of kleine dealers opgepakt, een paar
uur vastgehouden om -zoals eerder bleek- informatie los te krijgen en
daarna weer op straat gezet, zonder voorgeleid te zijn voor de Officier
van Justitie. Het principe van het Nederlandse strafrecht is, dat iemand
wordt aangehouden om voorgeleid te worden.

Ook in de Europese verklaring staat: 'Iemand mag slechts van zijn/haar
vrijheid worden beroofd, als dat geschiedt met de bedoeling hem of haar
voor een bevoegde rechterlijke instantie te leiden' (art. 5).

Dat het de politie veelal om informatie gaat bleek o.a. uit een klacht
waarbij een meisje voor het C.S. stond te praten met een jongen die
haar dope probeerde te verkopen. Zij was niet geïnteresseerd want, zo
vertelde ze: "Ik kom net van de boot af". Hierop pakten twee politie-

agenten die dit hoorden, haar op. Het meisje werd meegenomen naar het politieburo. Daar werd ze gefouilleerd door een vrouwelijke agent, waarna ze acht uur vastgehouden werd en verhoord.

In dat verhoor moest het meisje fotoboeken inkijken en zeggen bij welke dealer ze wel eens wat kocht. Later werd ze vrijgelaten en op de vraag waarom ze werd vastgehouden gaf men geen antwoord.

In de praktijk pakt dat dus heel anders uit. Er wordt oneigenlijk gebruik gemaakt van de bevoegdheid iemand aan te houden, hetgeen in strijd is met het principe van het Nederlandse strafrechtstelsel en het Europees verdrag.

Als men wel wordt voorgeleid, dient diegene te bewijzen dat hij/zij niet schuldig is, de verdachte wordt zo gedwongen onschuldig te bewijzen.

In Nederland is het echter het Openbaar Ministerie dat dient te bewijzen dat men zich schuldig wilde gaan maken aan een strafbaar feit.

In het eerste geval zijn de verweermogelijkheden van de verdachte heel klein en daarmee vindt inbreuk plaats op het beginsel van een eerlijk proces (fair trial) dat ten grondslag ligt aan het Nederlandse strafrecht.

Wat opvallend is bij klachten die ons ter ore komen wat betreft het politieoptreden op de Zeedijk, is (veel gebruikers durven overigens niet te klagen), dat de politie de neiging heeft gebruikers ter plaatse te straffen en zo een soort standrecht toe te passen; "Om drie uur op de Nieuwmarkt werden m'n spuiten afgepakt en vertrappt. Die spuiten had ik net van mijn arts gekregen" (uit: 'vinger in de Dijk', nov. 1984, MDHG).

Het MDHG: "Mensen vragen zich af of het de politie is toegestaan om methadon met een etiketje van de apotheek, af te pakken. Dit gebeurt ontzettend veel."

III. POLITIEBELEID IN DE PRAKTIJK; TER ILLUSTRATIE.

Hieronder is een beknopt . . . . . chronologisch overzicht gegeven van wat er vanaf oktober tot november 1984 gebeurde op en rond de Zeedijk en wat er in de kranten vermeld werd.

22 oktober: Er zijn elf arrestaties verricht tijdens een actie van de ME. Na sluiting van de boot zijn er meer dealers en gebruikers op de Dijk, daarom heeft de politie meer ME ingezet.

25 oktober: Boze bewoners op het gemeentehuis. Ze willen een gesprek

met Van Thijn en dreigen met het vormen van een knokploeg.

1 november: Het samenscholingsverbod (dat dus een samenscholing van meer dan vier mensen verbiedt) wordt afgekondigd door Van Thijn naar aanleiding van het gesprek met de bewoners. De ME wordt opnieuw ingezet en er worden 53 gebruikers en dealers opgepakt op zeer hardhandige wijze, 45 worden vervolgens na ondervraging weer vrijgelaten.

30 oktober: Officier van Justitie Wooldrik geeft buro Warmoesstraat een machtiging om harder op te treden tegen handel en gebruik. Het willekeurig in elkaar slaan en oppakken van kleine dealers en gebruikers is het gevolg.

2 november: Kommissaris Winkel van buro Warmoesstraat uit kritiek op het samenscholingsverbod: "De agenten weten niet wat ze wel en niet mogen." Ze weten echter wel dat dit leidt tot verspreiden en dat het geen oplossing biedt voor het drugsprobleem.

10 november: In principe lijkt het doel: de Zeedijk schoonvegen, benadert te worden na afkondiging van samenscholingsverbod. Er is echter zeer veel kritiek op het optreden van de politie en men ziet ook in dat dit slechts een schijfoplossing is en we slechts bezig zijn met 'junkenjagen'.

klacht (1571): 'Hij werd ruw aan zijn jas getrokken en tegen de muur geslingerd (vlakbij het C.S., red.). Op de vraag waar dit voor diende, kreeg hij te horen dat hij zijn mond moest houden en op de vraag waarom hij zo grof werd behandeld zei men dat hij maar naar de strepen van de agent moest kijken, dan wist hij het wel. Tegen mij zeiden de agenten dat ik maar ergens anders moest gaan spelen. Mijn vriend werd zonder enige mededeling intussen grondig gefouilleerd en uitgekleet'.

klacht (1652): 'Ik zat op de stoep voor een huis op het hoekje van de Lange Niezel naast een mij onbekend meisje (straathoertje) toen wij een woordenwisseling kregen over een pakje shag, wat tussen ons in lag (het was van mij). Naar aanleiding van dit voorval werd ik zonder waarschuwing met gebruik van fysiek geweld de meerdere treden hoge stoep afgerukt en gesommeerd direkt te verdwijnen. Dit ging gepaard met verbale dreigementen en beledigingen, tevens werd ik geschopt. Enkele inmiddels toegesnelde agenten te paard, namen toen de zaak over, daarbij aankondigend: "We willen je nu wel eens zien rennen".

Met het hoefgeklatter in mijn oren rende ik zwetend door een steegje, kwam op een straat, rende tot de volgende hoek om daar opnieuw het meisje tegen te komen, die ik een belediging toeriep met als gevolg een her-

nieuwde achtervolging, een stroom van belediging en dreigementen, o.a. om mij te laten zwemmen. Dit alles zonder dat ik aangehouden werd.

SLOT.

Het beleid van de gemeente en politie op dit moment is geen oplossing. Door het opjagen van gebruikers wordt het wel rustiger op de Zeedijk, maar er wordt niets aan het probleem gedaan. Dit optreden zorgt er alleen voor dat het probleem zich verspreidt.

De Pijp-bewoners hebben reeds geklaagd en de politie heeft beloofd ook hier de gebruikers weg te jagen, op naar de volgende buurt.

Het economisch herstelplan is ook geen werkelijke oplossing voor de bewoners van de Zeedijk. Een schone Dijk met een groot hotel aan de kop is leuk voor toeristen, maar lijkt niet gericht te zijn op het inrichten als woonbuurt.

Burgemeester Van Thijn heeft wel begrepen dat er iets moet gebeuren aan het heroineprobleem; naast het economisch herstelplan lanceerde hij in december 1984 de nota 'Harddrugs , een aanzet tot een geïntegreerd beleid'.

Op 23 januari werd deze nota voorgelegd aan de gemeenteraad. Vrijwel de hele Raad stond te juichen achter Van Thijn: eindelijk ging er weer wat gebeuren!

Had de burgemeester werkelijk het 'ei van Columbus' gevonden, of heeft de Raad zich een rad voor ogen laten draaien?

IV. DE NOTA "HARDDRUGS, EEN AANZET TOT EEN GEINTEGREERD BELEID."

Inleiding.

Bovengenoemde nota, verder te noemen ' drugsnota ', begint met de te-rechte konstatering, dat een pasklare oplossing voor het drugsprobleem niet te geven is. Ook wordt onderkend, dat het verder in de illegaliteit drukken van verslavende middelen slechts een averechts effect zal hebben; immers, hoe repressiever het beleid wordt, des te hoger zullen de prijzen van heroïne etc. op de zwarte markt worden, met als gevolg een verdere verloedering van verslaafden en een toename van de zogenaamde druggebonden kriminaliteit.

Uitgangspunt van de nota is het ' beheersbaar maken van het drugprobleem. '

Een veelbelovend begin, maar vreemd genoeg is er van deze ideeën verder niets terug te vinden in de nota. Het nieuwe beleid is doortrokken van harder politieoptreden, uitbreiding van juridische bevoegdheden en het weggagen van de junks van de straat. Repressief beleid dus.

De uitgangspunten van het beleid.

Het heroïnebeleid van de gemeente Amsterdam werd al snel een zogenaamd tweespoorenbeleid genoemd.

Het eerste spoor is gericht op het bestrijden van de kriminaliteit, de straathandel etc. ;

het tweede spoor is- globaal gezegd- het heroïne-verstrekkingsexperiment.

Het eerste spoor is in de nota uitvoerig uitgewerkt; wat het tweede spoor betreft, zal het inmiddels bekend zijn, dat regering daaraan geen enkele medewerking wenst te verlenen.

Hierbij moet nog opgemerkt worden, dat het genoemde verstrekkingsexperiment bedoeld was voor een zó beperkte groep verslaafden, dat getwijfeld kan worden aan de waarde ervan. (het moest namelijk gaan om een aantal hopeloze gevallen, die al op sterven na dood waren.)

De nota spreekt van een ' geïntegreerd beleid ', dat is gebaseerd op vier uitgangspunten:

1. Het scheppen van voorwaarden voor gebruikers om te komen tot een reguleren van het gebruik van harddrugs een een maatschappelijk meer aanyaarde levenswijze, en mogelijkheden aan te bieden voor die

gebruikers, die het gebruik willen beëindigen.

2. Het bevorderen van de leefbaarheid in die gebieden, waar een concentratie van druggebruik en -handel plaatsvindt.

3. Een meer gerichte aanpak van de druggebonden kriminaliteit en het tegengaan van de aanzuigende werking op buitenlanders.

4. Het bestrijden van de illegale handel in harddrugs.

Punt 1. komt globaal overeen met het tweede spoor, de punten 2, 3 en 4 met het eerste spoor van het tweesporenbeleid.

Nadrukkelijk stelt de nota, dat deze vier uitgangspunten één onlosmakelijk geheel vormen, en dat ze slechts in samenhang met elkaar genomen moeten worden. Daarmee staat of valt het geïntegreerde beleid.

Dat de samenstellers van de nota dit zelf al niet serieus nemen, blijkt op blz. 24 van de nota, waar het volgende gezegd wordt:

" Wij hebben ons beraden over de vraag, of we met één onderdeel van het beleid (de punten 3 en 4 van hierboven, PKB) wel zo energiek en daadkrachtig door moeten gaan, terwijl we op andere onderdelen van ons geïntegreerde beleid helaas zo weinig vorderingen kunnen maken."

(bedoeld wordt de hulpverlenende kant, PKB)

Vervolgens wordt gekonstateerd, dat dat toch moet gebeuren, met als argument , dat " de burgers van onze stad recht hebben op bestrijding van de overlast ten gevolge van het drugsprobleem. "

Hoewel deze uitspraak al duidelijk maakt, waar het beleid naar toe gaat, blijft men toch hardnekkig spreken van een "evenwichtig en geïntegreerd beleid."

De voorgestelde politieke/ justitiële maatregelen.

De nota gaat uitvoerig in op deze kant van het beleid. Een aantal maatregelen en voorstellen wordt genoemd:

- Gericht permanent politietoezicht op die plaatsen, waar de overlast het grootst is. Naast de Zeedijk en de EG-zone(Bijlmer), waar dat nu al gebeurt, moet uitbreiding plaatsvinden naar het Stationsplein, Damrak en omliggende straten.

- Bij de regering wordt aangedrongen op verandering van de Vreemdelingenwet, om effectiever te kunnen optreden tegen " kriminele illegale vreemdelingen".

Gepleit wordt o.a. voor het strafbaar stellen van terugkeer in Nederland van eenmaal uitgezette illegalen.

Hoe een niet-kriminele illegaal te onderscheiden is van een wél kriminele, is ons vooralsnog niet duidelijk. De drugsnota stelt evenwel, dat het niet de bedoeling is om harder op te treden tegen 'gewone' (dwz niet-kriminele) illegalen. Een nadere uitleg ontbreekt in de nota; het gevaar is ons inziens groot, dat een dergelijke maatregel verregaande gevolgen zal hebben voor het tóch al niet bepaald humane vreemdelingenbeleid in Nederland.

- In de nota wordt geklaagd over het feit, dat de politie veel te weinig juridische bevoegdheden heeft om de drugshandel effectief te bestrijden. Daarom wordt gepleit voor uitbreiding van die bevoegdheden. Daar zal in dit hoofdstuk niet verder op in gegaan worden, omdat dat reeds is gebeurd, eerder in dit stuk.

Het tweesporenbeleid in de praktijk.

Al eerder is gesteld, dat de repressieve kant van het beleid oververteenwoordigd is en dat de hulpverleningskant er een beetje los bijhangt.

In de nota wordt gesteld, dat het zgn. 'junkenjagen' verleden tijd is en dat de nadruk nu ligt op het bestrijden van de kriminaliteit en de handel. De praktijk laat echter een ander beeld zien:

- Gebruikers zijn voor de narkotika-brigade belangrijk als informanten. Via gebruikers probeert men aan namen etc. te komen van dealers, om op die manier verder door te dringen in de organisatie.

Voor dat doel worden gebruikers aangehouden op grond van bezit van een kleine hoeveelheid drugs en gevebaliseerd. Hoewel vervolging van gebruikers geen prioriteit heeft (dwz. niet meer), worden ze toch nog steeds opgepakt en vastgehouden om aan informatie te komen. Dat lijkt op het gebruiken van een wettelijke bevoegdheid voor een ander doel, dan waarvoor deze is gegeven.

- Optreden tegen openlijk gebruik en handel heeft nog steeds wel prioriteit. Hoe snel soms gekonkludeerd wordt, dat er sprake is van handel, is reeds hiervoor aangegeven in het stuk over de APV.

- Regelmatig bereiken ons klachten van gebruikers, dat hun heroïne wordt afgepakt, hun spuiten kapotgetrapt of hun medicijnen (met doktersrecept) in beslag worden genomen;

Wat nu het verschil is tussen het junkenjagen van vroeger en de hui-

dige politiepraktijk, is ons niet erg duidelijk.

Het leven wordt de verslaafden zo moeilijk mogelijk gemaakt, en alles wordt in het werk gesteld om de junks van de straat te krijgen, met name van de Zeedijk.

Het gevolg is natuurlijk, dat een verspreiding van verslaafden over andere delen van de stad plaatsvindt. Reeds is aangekondigd, dat de politie overal, waar zich wéér konsentraties van verslaafden gaan voordoen, op dezelfde manier zal optreden.

Waar de junks dan moeten blijven, is een tot op heden niet beantwoorde vraag.

Voor een spreidingsbeleid is op zichzelf wel wat te zeggen. Een konsentratie van alle gebruikers op één plaats levert voor de betreffende buurt natuurlijk een onhoudbare situatie op. Spreiding zou die overlast kunnen verminderen, maar niet op de manier waarop het nu gebeurt.

De junks moeten zich nu noodgedwongen verspreiden over de stad, maar tegelijkertijd is het zo, dat alle gedoogruimtes in de stad gesloten zijn, behalve die in de Bijlmer, waar het voortbestaan van de ruimte echter ook zeer onzeker is.

De gemeente wenst ook op geen enkele manier de verantwoordelijkheid te nemen voor het opzetten van nieuwe gedoogruimten. Dat soort initiatieven moeten maar uit de buurten zelf komen, stelt de gemeente.

De praktijk is dus, dat de junks overal verjaagd worden en dat er geen opvangruimtes zijn waar ze naar toe kunnen.

Het getuigt wel van cynisme, dat de nota nog steeds als één van haar beleidsuitgangspunten noemt, dat "voorwaarden geschapen moeten worden voor gebruikers om te komen tot een gereguleerd gebruik van harddrugs en een maatschappelijk meer aanyaarde levenswijze. "

Het economisch herstelplan.

Een nog niet besproken deel van het beleid is het met veel bravour aangekondigde economisch herstelplan voor de Zeedijk.

De gemeente en het bedrijfsleven hand in hand in de strijd tegen de verpaupering van de Zeedijkbuurt?

Wie dat mocht denken, wordt onmiddellijk uit de droom geholpen door het informatie-bulletin van de Vereniging Amsterdam City. (een organisatie van Amsterdamse ondernemers.) van januari 1985.

Een citaat: " Met de oprichting van de N.V. Economisch Herstel Zeedijk is onze stad belangrijke stappen dichterbij gekomen om de neerwaartse spiraal rond deze straat terug te draaien en er een mooie verbindingsstraat tussen het Centraal Station en het Stadhuis-Muziektheater vast te leggen van te maken."

Het is duidelijk, dat de situatie voor de bewoners van de Zeedijk en omgeving onhoudbaar is. Al jaren trekt met name het Wijkcentrum d'Oude Stadt aan de bel bij de gemeente, dat er eindelijk iets gedaan moet worden aan de voortgaande verpaupering van de buurt. Volkomen terecht natuurlijk.

In plaats van een stadsvernieuwingsproject op te zetten voor de buurt, komt de gemeente echter met iets heel anders: een Golden Tulip Hotel op de kop van de Zeedijk, nieuwe horeka-bedrijven en winkels. Dit alles past prima in de " Amsterdam heeft 't " campagne. Amsterdam moet zo aantrekkelijk mogelijk gemaakt worden voor de toeristen, en toevallig ligt de Zeedijk op de toeristische doorgangsroute.

Groepjes rondhangende junks passen natuurlijk heel slecht in deze campagne. Dus de Zeedijk moet schoon. Voor dat doel heeft de gemeente al een groot aantal panden opgekocht. Die panden zullen worden overgedragen aan een N.V., waarvan de gemeente en het plaatselijke bedrijfsleven gezamenlijk de aandelen bezitten.

Voor die panden moeten ondernemers geïnteresseerd worden, die daar een bedrijf in willen beginnen.

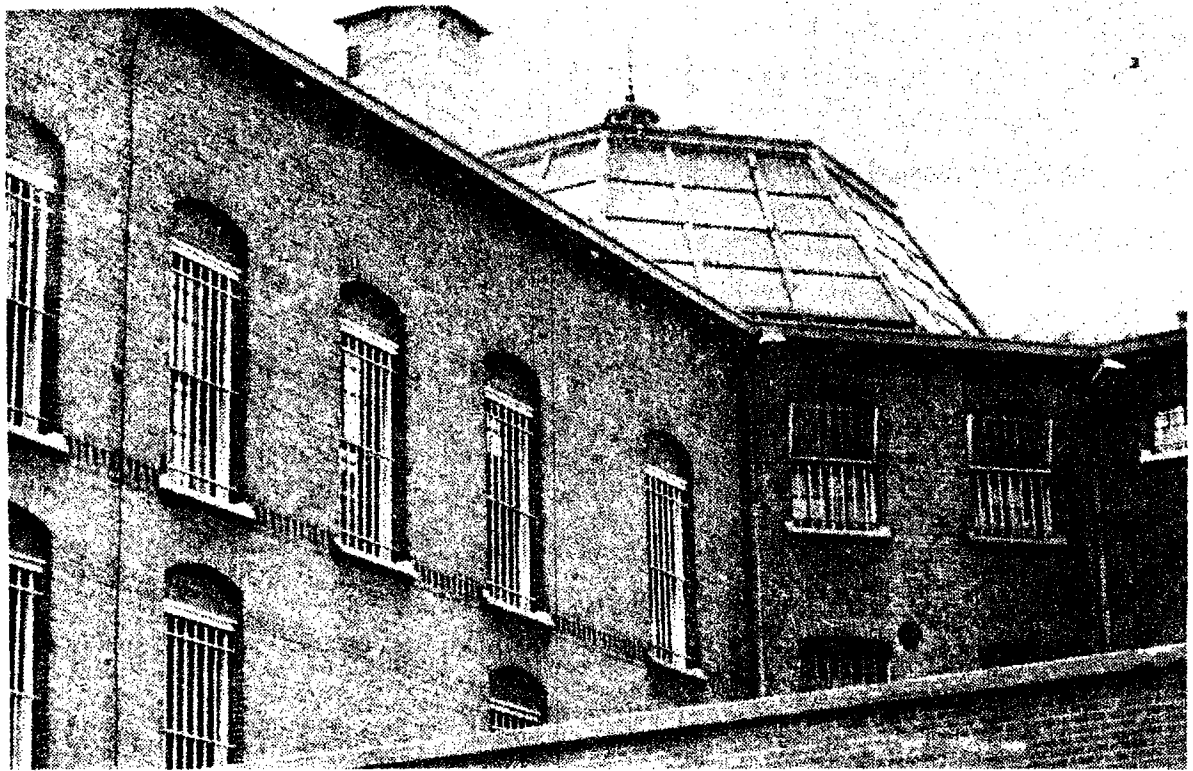
Het is de bedoeling, dat over vijf jaar op de Zeedijk een 'normaal ondernemersklimaat' heerst, waarna de gemeente de panden weer zal verkopen aan de ondernemers, die er inmiddels in gevestigd zijn.

(zie voor meer informatie hierover: Vrij Nederland, 24 november '84: de Zeedijk wordt schoongekocht.)

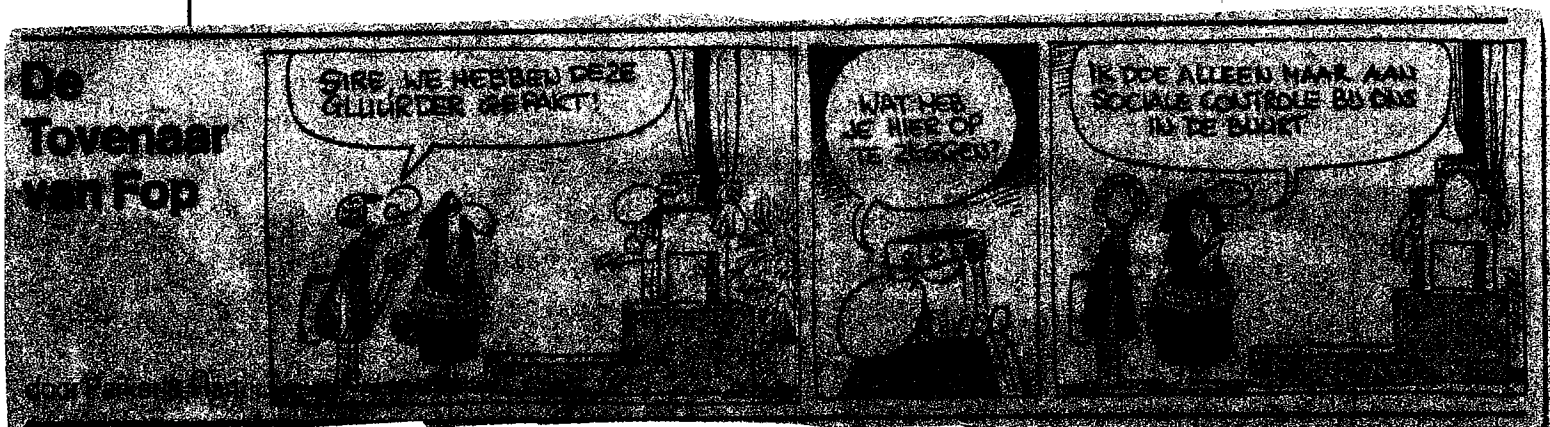
Tijdens een gesprek met het wijkcentrum d'Oude Stadt is ons gebleken, dat de buurtbewoners, die daarbij aanwezig waren, blij zijn met dit economisch herstelplan. Wel begrijpelijk misschien, omdat men allang blij is, dat er tenminste iets gebeurt, nadat de gemeente jarenlang geen vinger heeft uitgestoken voor de buurt.

Ons inziens zou de buurt echter veel meer gebaat zijn met een stadsvernieuwingsproject dan met een bloeiende toeristenindustrie.

Bij het huidige plan van de gemeente kunnen nogal wat vraagtekens gezet worden. Het lijkt voornamelijk meer op een toeristisch-herstelplan dan op een reële oplossing voor de verpaupering van de Zeedijk-buurt.

cellentekort....

BURGERWACHTEN

law & order

6

Eind '84 werd Amsterdam opgeschrikt door een nogal onaangenaam partikulier initiatief: de zg. burgerwachten. Ze werden in een aantal buurten (o.a. in de Pijp en de Kinkerbuurt) opgericht als 'antwoord' op de kleine kriminaliteit en het in gebreke blijven van politie, gemeente en justitie in deze.

De overheid leek in eerste instantie enigzins in verwarring, maar al snel kwam er een stroom van reacties op gang waarin men zich over het algemeen afkeurend uitliet, alhoewel er wel van diverse kanten begrip werd getoond voor dit initiatief. Uitzonderingen waren er ook, we noemen hier het PydA-gemeenteraadslid Van Dijk, die zich als voorgesteld had dat deze burgerwachten een verlengstuk zouden worden van de reguliere politie. Velen haastten zich te verklaren dat het toch zo vreemd was dat de kleine kriminaliteit zo toenam, maar over het algemeen werd toch met de nodige terughoudendheid gereageerd op de 'oplossing' van de instelling van burgerwachten. Kenmerkend in de reacties van links tot rechts was de roep om meer politie en meer cellen; op de achtergronden van de kleine kriminaliteit werd nauwelijks ingegaan, dat er een toename was stond buiten kijf.

Burgemeester van Thijn, gesteund door het VVD-raadslid Van der Stoel, lanceerde het plan voor 'neighbourhood-watching'. Hoewel we sindsdien weinig meer in deze richting vernomen hebben is het toch interessant te kijken wat dat dan zou moeten inhouden.

NEIGHBOURHOOD-WATCHING.

De plannen, overgewaaid uit de V.S. en Canada, komen er in essentie op neer dat de relatie tussen burgers en politie beter moet worden, dat er een zekere mate van samenwerking tot stand komt en dat de sociale controle vergroot moet worden.

Lokale autoriteiten in de V.S. namen daartoe de volgende initiatieven:

- het organiseren van house-parties, waar een politie-ambtenaar of een vrijwilliger aan wijkbewoners kennis overdraagt en vaardigheden aanleert met betrekking tot preventiemiddelen en -methodes.
- het in kaart brengen van de wijk en haar bewoners, vervoermiddelen

- etc. met het doel de informele sociale controle te verhogen;
- het aanbrengen van netwerken van een soort 27 MC in partikuliere handen met een direkte verbinding met de politie, doel het alert inspelen op crimogene situatie, ongevallen e.d., door direkte melding aan de politie;
- het vormen van burgerpatrouilles, die tot taak hebben als 'oog en oor' van de politie te fungeren;
- het uitvoeren van merk- en registratiekampagnes, alsmede van verschillende voorlichtingsprogramma's op het terrein van preventieve kriminaliteitsbestrijding.

(bron; Algemeen Politieblad 21-1-84)

Niets meer en niets minder dan een wat mildere vorm van burgerwachten, met dat verschil dat er van uitgegaan wordt dat de burgerwachten iets met de politie te maken hebben. Ze zullen er dus ook wel een zekere vorm van verantwoording aan moeten afleggen. Tenminste, zo zal het er in theorie uit moeten zien. Voor het PKB is een van de meest zwaarwegende argumenten tegen burgerwachten en tegen een 'neighbourhood-watching' programma zoals dat hier beschreven staat, dat wij weinig vertrouwen hebben in vormen van controle op burgers in burgerwachten. Als je al ziet hoe moeilijk het is de politie op een bevredigende wijze te controleren, dan valt er van zicht op vormen van burgerwachten al helemaal weinig te verwachten.

OORZAKEN.

Een tweede reden om een initiatief als dit af te wijzen vormt voor ons de 'roep om meer politie' die er mee samengaat. In afwijzende reakties op de burgerwachten was iedereen het er over eens dat er meer politie moet komen, en een 'neighbourhood-watching' programma zoals hierboven beschreven komt in feite ook neer om meer politie. Er wordt echter net gedaan alsof de kleine criminaliteit een soort natuurramp is, die geen oorzaken heeft. Je kunt je echter afvragen of de kleine criminaliteit wel zo erg toeneemt als gesuggereerd wordt (er zijn cijfers die het tegenovergestelde beweren). Bovendien moet niet vergeten worden dat kleine criminaliteit in verband staat met de (ekonomiese) crisis en haar gevolgen.

Langdurige werkloosheid, geen perspectief op een baan (en de gevolgen daarvan voor maatschappelijke status en funktioneren), de

financiële gevolgen van een uitzichtloos minimumbestaan, het niet langer meetellen in het maatschappelijk leven - de kleine kriminaliteit is daar een symptoom van en laat zich dus niet oplóssen door meer politie, meer cellen, langere straffen, meer gevangenissen enzovoort. In de periode die volgde op de oprichting van de burgerwachten, bleek dat dit soort diskussies nauwelijks meer gevoerd konden worden. Ook links doet dat af als een soort 'elite-diskussie' en zegt dat met het zoeken naar oorzaken geen oplossing wordt geboden voor de slachtoffers. Daarmee schuift de discussie onvermijdelijk op naar rechts: meer cellen geeft misschien wel een gevoel dat gerechtigheid geschiedt, maar het is geen oplossing. Het terrein van de discussie verschuift zich naar die van de 'law-and-order'problematiek. Onderwerpen die een aantal jaren geleden nog niet bespreekbaar waren, komen nu zonder schroom op de agenda van de Tweede Kamer: heel veel meer cellen, nieuwe gevangenissen, en als dat geen soelaas biedt, dan misschien twee mensen in één cel? Tegelijkertijd wordt het snelrecht steeds vaker toegepast en daarmee de rechten van de verdachte verder ingekrompen.

Een opvallend voorbeeld van het verschuiven van de discussie over tegenmaatregelen en de standpunten die daarover ingenomen worden, is het standpunt dat CPN-gemeenteraadslid Saris innam. Hij weet de toename van de kleine kriminaliteit aan junks. Tot veler verbazing pleitte hij er voor dat de CPN zich naast de hulpverlening ook meer moet gaan richten op de strafrechtelijke en politionele bestrijding van overlast van het 'asociale' gedrag van junks. Een vreemde uitspraak op het moment dat algemeen gekonstateerd kan worden dat de gehele(gemeentelijke) overheid geen inhoud weet te geven aan een zinnige hulpverlening in het kader van het heroïne-beleid, en slechts de aanpak van de daarmee samenhangende samenscholingen uit de verf komt....

ANGST.

Iets wat ook een belangrijke rol gespeeld heeft in al het begrip waarmee de burgerwachten ontvangen werden door velen, is de bestaande angst voor de (kleine) kriminaliteit. Natuurlijk is die angst niet onterecht - wie kent er iemand wiens fiets nog nooit gestolen is in Amsterdam - maar we kunnen ons als PKB niet aan de indruk onttrekken dat die angst ook regelmatig gevoed wordt. Ten eerste door de politie zelf, die met de regelmaat van de klok op niet al te fijnzinnige wijze laat blijken

haar werk niet aan te kunnen. Zo worden er stunts uitgehaald als het vrijlaten van de 'verkrachter-met-de-hond', of het laten lopen van een grote heroine-dealer als aktie om het gebrek aan mankracht. Of door het feit dat aangiftes om reden van overbelasting niet opgenomen kunnen worden.

Anderzijds spelen de media ook een dubieuze rol: programma's als Opsporing Verzocht (die vrijwel niets bijdragen aan daadwerkelijke opsporing) bevestigen het idee dat de politie haar werk niet aankan. Het opkloppen van berichten of een misdaad diverse malen breed uitmeten in een krant appeleren aan dat angstgevoel.

KONKLUSIE.

De roep om 'law and order' won in 1984 steeds meer terrein, als uitweg uit problemen van heel andere orde. Het PKB is van mening dat de kleine kriminaliteit niet op te lossen is door er steeds meer controle tegenover te zetten, van meer politie tot burgerwachten met allerlei mogelijke tussenvormen. De oorzaken van de kriminaliteit worden hierdoor niet weggenomen, het is symptoombestrijding. Bovendien zijn we bang dat allerlei vormen van niet te controleren gezag op straat, burgerwachten, zich niet alleen zullen bezighouden met kleine kriminaliteit (voor zover ze die al tegenkomen) maar dat het er toe zal leiden dat groepen minderheden die toch al extra in de gaten gehouden worden omdat ze op de een of andere manier niet 'normaal' zijn, het slachtoffer zullen worden van deze extra controle.

Als we dit schrijven, halverwege 1985, zijn de meeste burgerwachten een vroege dood gestorven dankzij de strenge winter en is er van het plan van de gemeente niets meer vernomen dan dat ze er mee bezig zijn. Als antwoord op de roep om meer gezag, dichterbij de burger, is het straatbeeld van Amsterdam aan het veranderen doordat agenten blijkbaar massaal 'uit het blik' de straat op moeten.

Bovendien gaan einde van dit jaar in diverse buurten de wijkteams van start. Of deze ontwikkelingen ook werkelijk gevolgen zullen hebben voor de kleine kriminaliteit zal nog moeten blijken.

Het PKB blijft de gebeurtenissen krities volgen.

RACISME & DISKRIMINATIE

prinsenhofkonferentie

7

Op 26 en 27 januari 1984 werd op het stadhuis de zg. Prinsenhofkonferentie gehouden. Deze konferentie was georganiseerd door allerlei groepen uit de stad die zich bezighouden met de bestrijding van diskriminatie en racisme. Die dagen werd veel kritiek geuit op het gemeentelijk beleid ten aanzien van die bestrijding en de positie van de buitenlanders. Maar ook kwam duidelijk naar voren dat binnen het gemeentelijk apparaat gediskrimineerd werd, er kwamen veel voorbeelden over het optreden van politie-agenten. Op de konferentie bleek dat het tijd werd dat de gemeente racisme in haar eigen gelederen zou gaan bestrijden, dat ze betere voorwaarden zou scheppen voor de emancipatie van buitenlanders, kortom het werd tijd voor een duidelijk anti-racistiese stellingname.

De felle kritiek die op de konferentie te berde werd gebracht (en niet alleen daar) is door het college van Burgemeester en Wethouders ter harte genomen en resulteerde in september 1984 in de nota 'Pré-advies anti-racisme beleid'.

REAKTIE.

Deze nota is een stap in de goede richting, maar toch is het Klachtenburo Politie-optreden niet onverdeeld gelukkig met de voorstellen die het college gedaan heeft ten aanzien van de politie.

Veel van de veranderingen wat betreft racisme en diskriminatie bij de politie worden in de aangedragen oplossingen afhankelijk gemaakt van het wel of niet slagen van een 'mentaliteits-verandering' bij de politie. Een nogal vaag en slecht omschreven proces.

De middelen die zouden moeten leiden tot deze mentaliteitsverandering, zijn volgens de nota: het aannemen van meer agenten uit etnische minderheidsgroepen en het geven van kursussen over de kulturele achtergronden van die minderheden. Voor het verbeteren van de relatie tussen politie en buitenlanders wordt voorgesteld om per wijk een overleg op gang te brengen. Ook wordt er aandacht besteed aan het belang van het opnemen van aangiftes van diskriminatie door de politie.

Om met het laatste te beginnen: In het verleden zijn er nogal wat brie-

ven van de Burgemeester en van de Officier van Justitie naar de verschillende distrikten gegaan naar aanleiding van klachten over de lakse houding van het dienstdoend personeel wanneer mensen aangifte kwamen doen van diskriminatie of racistiese pamfletten o.i.d. Voor wat betreft het doen van aangifte van diskriminerende pamfletten lijkt het erop dat er enige verbetering is opgetreden; nu zou het beleid van justitie wat betreft de vervolging ervan nog wat aktiever kunnen...

Bij de aangifte van diskriminatie is weinig veranderd. Nog steeds worden er regelmatig mensen weggestuurd om een andere keer terug te komen. Of ze moeten op een ander buro zijn. Of de formulieren zijn op. Men heeft er geen tijd voor of geeft het geen prioriteit, onze indruk is dat dit soort aangiftes niet al te serieus genomen wordt. Als het zo ver komt dat er daadwerkelijk een aangifte opgenomen kan worden, is er een tweede hindernis te overwinnen. Mensen worden geconfronteerd met het feit dat de ernst van de zaak gebaggetaliseerd wordt of dat het diskriminerend karakter van het voorval wordt ontkend. Bij het klachtenburo komen ook klachten binnen over diskriminerende opmerkingen van rechercheurs die bezig waren met aangiftes van diskriminatie.

De dagelijkse praktijk lijkt ons hier in schrijnende tegenspraak met de goede voornemens en plannen van B&W.

DISKRIMINATIE.

Opyvallend in het 'pré-advies' is dat de termen 'racisme', 'racisties gedrag' of 'diskriminatie' geen enkele keer gebezigd worden als het gaat over het optreden van de politie zelf. Dat staat nogal in tegenstelling tot de diskussie die op de Prinsenhofkonferentie gehouden werd over de politie. Daar kwamen zeer veel klachten naar voren over het racisties gedrag van de politie. Alleen bij het zeer zorgvuldig tussen de regels van de nota door te lezen, blijkt dat het wel degelijk voorkomt.

Onze ervaring is dat diskriminerend gedrag van een politie-agent vaak moeilijk hard te maken is. Het gaat lang niet altijd om duidelijke racistiese opmerkingen. Wel bevestigen de klachten die bij ons binnenkomen het vermoeden dat buitenlanders en zwarte Nederlanders vaak anders behandeld worden, ongelijk aan de blanker uitgevallen medemens.

Ter illustratie: er kwamen twee klachten binnen van families die meegenomen waren naar het buro nadat burens geklaagd hadden over (geluidsover-

last. In één van de gevallen werd beweerd dat de getoonde verblijfs-papieren niet in orde zouden zijn. Bij nader onderzoek op het buro bleek dit niet waar te zijn. In gevallen van overlast wordt over het algemeen door de politie op een rustige wijze met beide partijen gesproken. In deze gevallen niet.

Twee klachten over mensen die voor een relatief kleine overtreding de nacht in de cel door moesten brengen. In een geval betrof het een kleine aanrijding (parkeren, botsing met stilstaande auto, blik-schade). De jongen werd in de boeien geslagen en op het buro ontvangen met opmerkingen als "heb je weer zo'n buitenlander". De andere klacht ging over twee jongens van 14 die werden beschuldigd van een "zeer vage poging tot beroving" zoals in de afhandeling van de klacht stond beschreven. Ze waren rondjes aan het fietsen rond een bushalte waar een oud dametje stond te wachten. Die voelde zich dermate bedreigd toen een van de jongetjes vroeg of ze soms bang was, dat ze de politie belde. De jongetjes (van surinaamse afkomst) moesten ondanks hun jeugdige leeftijd de nacht doorbrengen in de cel, nadat ze diverse buro's langs waren gevoerd, geboeid. Hun ouders werden niet op de hoogte gesteld. Uit het voorgaande maken we op dat de politie nogal eens geneigd is om harder en sneller op te treden tegen 'buitenlanders' en zwarte nederlanders. Helemaal duidelijk werd dat uit een klacht van een marrokaanse man die een bon kreeg voor fout-parkeren. Hij was echter niet de enige in overtreding, maar de 'nederlander' die daar stond mocht zonder problemen weggrijden. Klager vroeg of hij nog even mocht blijven wachten op zijn vader, maar de bon werd zonder discussie uitgeschreven. Toen hij hiertegen protesteerde kreeg hij er nog een bon bij.

Uit klachten blijkt dat de positie van buitenlandse mensen die wel iets strafbaars hebben gedaan door de politie vaak zeer onbeschoft behandeld worden. Zo kwam er een getuige-verklaring binnen van een vrouw, die gezien en gehoord had hoe een marokkaanse vrouw, beschuldigd van winkeldiefstal, werd behandeld door twee verhoerende rechercheurs. "We kennen jullie slag wel. Ga toch terug naar Marokko, we zitten echt niet op jullie te wachten. Als je terug komt in Marokko rammen ze je in elkaar". Een kollega 'grijpt in': "Wind je toch niet zo op, gooi dat wijf in de cel."

Deze klacht wordt wel gegrond verklaard.

Het GVB-personeel vraagt soms om bijstand van de politie, als ze de situatie niet aankunnen. Zo klaagde een vrouw die zich als enige moest legitimeren toen ze niet in het bezit van een kaartje was (een nederlandse vrouw kon volstaan met het noemen van een naam). Ze werd daarom aan de politie overgedragen en werd mishandeld toen ze als in de boeien geslagen was. Toen ze zei dat ze hier werk van zou maken, kreeg ze te horen dat ze "in Nederland geen kans maakte als zwarte vrouw, want er zitten in de nederlandse rechtbank geen zwarte mannen" (oftewel: ze maakte geen schijn van kans dat haar klacht tegen de politie gegrond zou worden verklaard). De klacht wordt inderdaad ongegrond verklaard.

Een andere vrouw, die als enige haar plaatsbewijs moest laten zien, werd door de politie op hardhandige wijze de tram uitgezet.

ZEEDIJK.

Een andere klacht waarbij de politie ook verbaal ver over de schreef ging. Een jongen werd op straat gefouilleerd, waarbij methadon gevonden werd. Die werd op straat kapot gegooit. Er werden opmerkingen gemaakt als: "Hitler had niet genoeg tijd om zijn karwei af te maken."

Het voorgaande is een greep uit de klachten met betrekking tot diskriminatie. Zoals gezegd is het diskriminerende karakter niet altijd even makkelijk aan te tonen. Uit gesprekken die we als PKB met de politie gehad hebben naar aanleiding van klachten, blijkt dat veel dingen niet als diskriminatie gezien worden. Of erger nog, dat bepaalde vormen van diskriminatie als normale dagelijkse realiteit beschouwd worden. Twee voorbeelden hiervan: op buro Warmoesstraat werd een surinaamse man meegedeeld dat hij zich moest realiseren dat hij in de buurt van de Zeedijk zijn huidskleur niet mee had zitten en dat dát de reden was dat hij onterecht was opgepakt. Zijn arrestatie was ingegeven door het feit dat hij zwart was en de rechercheur gaf dat ruiterlijk toe. Iedere surinamer in de buurt van de Zeedijk is immers potentieel crimineel.(...)

Een ander voorbeeld hiervan was de mishandeling (ten stelligste ontkend door de politie) van een zwarte nederlandse, die met grof geweld uit de tram gehaald werd. Die hardere behandeling was nou eenmaal normaal, want ze was hier 'te gast'. Met een donkere huidskleur loop je meer in de gaten in Amsterdam, dat blijkt....

VOORLICHTING.

Het kollege van B&W wil dit soort zaken voorkomen door het geven van voorlichting over de kulturele achtergronden van buitenlanders en het aannemen van agenten uit etniese minderheidsgroepen. Op dit moment is het aantal agenten uit die groepen zeer laag. In de nota worden allerlei voorstellen gedaan om hun aantal te doen stijgen. Daarmee wil men hen niet alleen betere kansen geven en zorgen dat het korps een betere afspiegeling wordt van de samenleving in Amsterdam. Het gaat duidelijk om meer.

Agenten uit entiese minderheidsgroepen krijgen nog een aantal andere taken toebedeeld. Zij zullen een rol moeten gaan spelen in de overbrugging van de kloof tussen politie en minderheden en bij de bestrijding van vooroordelen in het korps.

Bij ons rijst de vraag in hoeverre het reeël is om hen voor zulke doelen aan te nemen en wij hebben vraagtekens bij de kans van slagen die dit plan heeft. De kloof die bestaat tussen politie en minderheden laat zich naar alle waarschijnlijkheid niet op deze wijze overbruggen. Het wantrouwen tussen 'minderheden' en politie ligt o.i. veel dieper. Ten eerste is de politie de uitvoerder van een overheidsbeleid dat buitenlanders niet bepaald gunstig gezind is en waar geen vertrouwen in is. Vaak komt het optreden van de politie dan neer op het puinruimen van een falend beleid. Ten tweede hebben veel 'buitenlanders' vervelende ervaringen met de politie, niet in de laatste plaats omdat er bij de politie gediskrimineerd wordt.

Wil de politie die kloof overbruggen dan is er meer voor nodig dan het aannemen van agenten uit minderheidsgroepen. Dan moet ook het beleid veranderen.

Verder bestaat er het gevaar dat agenten uit minderheidsgroepen op gegeven moment verantwoordelijk gesteld worden voor zaken die betrekking hebben op 'buitenlanders' en 'racisme', maar die door de rest van het korps niet gedragen worden. Men zal daar zeer alert op moeten zijn, anders krijgt het aannemen van buitenlandse agenten een alibie-functie. Dat geldt trouwens ook voor het overleg tussen politie en minderheden. Ook daar zal het sukses in grote mate afhangen van verdergaande veranderingen bijv. op beleidsterrein. We noemen hier kort het mislukken van het overleg tussen minderheden en de politie in de Bijlmer. Zo hoopvol en vol spektakel gestart door de burgemeester maar al na enkele keren hopeloos vastgelopen in oplopende ruzies tussen de verschillende

groepen en de politie. Het wantrouwen bleef groot en al snel bleek dat de politie niets reeëls te bieden had, waardoor het belang voor de andere partij aan de gesprekken mee te doen steeds minder werd. Uiteindelijk heeft dit initiatief meer geleid tot polarisatie dan tot toenadering.

Met betrekking tot het geven van voorlichting over andere kulturen, zoal men moeten oppassen dat die kursussen niet nieuwe vooroordelen oproepen. Daarnaast valst het ons op dat veel van de klachten weinig tot niets te maken hebben met het onbekend zijn met een andere kultuur, als wel het gevolg zijn van een gebrek aan respekt voor mensen met een andere huidskleur.

Tot slot nog iets over het optreden van de politie tegen anti-fascisten. De afgelopen jaren is er regelmatig gedemonstreerd tegen optreden van fascistten in Amsterdam. Toch blijkt iedere keer weer dat de politie in praktijk harder optreedt tegen anti-fascisten dan tegen fascistten. Op grond hiervan vragen wij ons af in hoeverre de politie die strijd tegen fascistten ook werkelijk serieus neemt.

KONKLUSIE.

Konkluderend vindt het Klachtenburo dat B&W met haar reaktie op de Prinzenhofkonferentie m.b.t. de politie een aantal stappen in de juiste richting heeft gezet. We zijn echter bang dat het teveel blijft afhangen van 'mentaliteitsverandering' die zomaar ergens vandaan moet komen. In afwachting daarvan stellen wij voor dat er sankties komen op bewezen diskriminerend gedrag en pleiten wij ervoor dat diegenen die klachten behandelen in het kader van deze beleidsvoornemens, alerter zullen zijn op diskriminatie en racisties gedrag. Anderzijds blijkt ons de praktijk van steeds meer klachten van niet-nederlandse mensen en we hopen dat er steeds meer mensen de weg naar ons buro zullen vinden om hun verhaal te vertellen. Daarmee staan wij sterker in onze aanklacht tegen het diskriminerend gedrag van agenten van de Amsterdamse politie.

l i j s t v a n p u b l i k a t i e s

bloemlezing uit de klachten
brochure oktober 1979, 34 pag.
uitverkocht

een jaar amsterdams doofpot
amsterdam, 1979, 323 pag.
prijs f 12,50

klaagschrift Vondelstraat
maart 1980, 42 pag.
uitverkocht

zwartboek metro-demonstratie
oktober 1980, 25 pag.
uitverkocht

klachten Grote Wetering
december 1980, 21 pag.
uitverkocht

uw rechtsorde is de onze niet
amsterdam, 1981, 199 pag.
uitverkocht

Ongehoord!
klagen over de politie in amsterdam
amsterdam, 1982, 42 pag.
prijs f 3,00

Geen Nood Zaak [Lucky Luik-klachten]
amsterdam, oktober 1982, 48 pag.
prijs f 3,00

Wyers is wijzer
februari/maart 1984, 32 pag.
prijs f 3,00

jaarverslag 1983
amsterdam, juni 1984, 50 pag.
prijs f 3,00

Foto voorkant: Martijn de Jonge.

Prijs: f 3,50.

Klachtenburo Politie-optreden, Rozengracht 105, Amsterdam. Tel. 258000.
Openingsdagen: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag, 16.00-18.00 uur.